

Slovenski Pravnik.

Leto XIV. V Ljubljani, 15. oktobra 1898. Štev. 9 in 10.

Jeli pravo tako?

Već šest godina se vodi pravda medju x i y rad diobe zajedničkog imetka. Postupak je redoviti ustmeni; po danih govorih stranaka uskladjeni su spisi i stvar je imala svršiti sudčevim pravoriekom.

Medjutim, prije nego li je sudac dospio, da izdade osudu, molio je y za povratu u prijašnje stanje »ob noviter reperta«, predlažući, da mu bode dozvoljeno priložiti odgovoru njeku važnu izpravu. Nastala je pravda u pravdi, jer se je x opirao predlogu svoga protivnika, ali napokon je y zadobio u svih trih molbah traženu povratu s gorespomenutim učinkom.

Došla je godina 1898, u kojoj je stupio u kriepest novi građanski parbeni postupnik i sada se je morala nastaviti stara pravda.

Prvi sudac odredio je ročište po novome postupniku i usljed utoka x -a proti tom zaključku izjavile su se i obe gornje molbe za postupanje po novome zakonu. X nemože naravski ništa učiniti proti tome, već se mora upustiti u novu razpravu »ab ovo«.

Jeli tako pravo? Zar odgovara slovu ili duhu zakona, da stara pravda, dozorjela do osude, bude sad najedanput razpravljena po novome zakonu proti volji jedne stranke?

Naše je skromno mnjenje, da v predležecem slučaju nije bilo mjesta novom postupniku i da se je pravda morala dovršiti po starom zakonu u smislu propisa članka XLVII. uvodnoga zakona k parbenom postupniku. U tom članku je odredjeno glede starih pravda, da će se iste morati razpravljati po novome postupniku, ako do 1. januarja 1898 nije još izveden odgovor ili ako se nije razpravljalo u samoj stvari.

Tu imamo dakle dvoje, jerbo inače nebi stojao na svom mjestu onaj »ili«: ima pravda, u kojih je već izveden odgovor, a imade i takvih, u kojih nije dan još odgovor ali se je ipak

razpravljalo u samoj stvari. I što so rekli sudci v našem slučaju? Oni su izrekli, da povrata v prijašnje stanje »ob noviter reperta« uništjuje cieli dosadašnji postupak i vraća pravdu u stadijum odgovora, koga ima na novo podnesti *y*; time, kažu sudci, što je dozvoljena povrata sa učinkom, da *y* smije priložiti odgovoru novo nadjenu izpravu, vratila se je pravda u stanje odgovora, koji usljed toga nije jošte izveden i zato na temelju propisa čl. XLVII. spomenutoga zakona, mora se pravda razpraviti po novom postupniku.

Ali to nije istina, da se u našem slučaju ima smatrati nedanim odgovor; pa da bi se i to dopustilo, nije opet istina, da svaka stara pravda, u kojoj nije jošte odgovora, mora se razpravljati po novom zakonu, jerbo čl. XLVII. nepredvidja samo slučaj odgovora, nego ima jošte onaj: »ili ako se nije razpravljalo u stvari«. Na ovu drugu eventualnost su sudci svih triju molba posve zaboravili, dočim su klieštima navukli prvu na konkretni slučaj.

Povrata u prijašnje stanje »ob noviter reperta« neruši, što se je do tada sagradilo u pravdi; ona daje samo pravicu, da se dotičnik posluži novim dokaznim sredstvom u pobijanju protivničkih navoda. To leži u samoj naravi, pače u samom naslovu ove vrsti povrate, kaošto se jasno razumi učinak povrate »ob terminum elapsus« ili »ob malam defensionem«, pri kojih je svrha uništenje celog postupka od stanovitog časa unapred.

Što može učiniti *y*, kad je zadobio povratu s učinkom, da odgovoru priloži novu izpravu? On je ovlašten, da donese u pravdu to novo dokazno sredstvo i protivniku je slobodno pobijati isto, dočim je sudac pri razsudjivanju pravde dužan obazrieti se i na taj novi dokaz. Sve što je bilo već prije izvedeno u pravdi, sva poricanja ili prisege, to ostaje: »noviter repertum« biva samo na dodan jur obstojećemu, ali neuništjuje prijašnje postupanje. To je absolutno pogrešno tumačenje zakona, što su učinili sudci u našem slučaju, proglasivši dogmatično načelo, da povrata »ob noviter reperta« uništjuje celo prijašnje postupanje.

Ali i dopuštajuć, da se restitucija ima tako razumjevati, ipak nije u našem slučaju niješta novome postupniku, jer se

je već »razpravljalo u samoj stvari«. Što znači razpravljati, ako se nije razpravljalo u pravdi, gdje su izvedeni odgovor, protuodgovor, drugotnica, zaključnica, protuzaključnica i još daljna izvedenja i protuizvedenja?

Ali i obzirom na drugu okolnost mora se koriti riešitbu sudaca u gornjem slučaju.

Poznato je, da su se pred 1. januara 1898 na kotarskih sudovih vodile pravde u stvarih, čija vrijednost je daleko bila veća od 500 for., što po današnjem sudovniku već neide osim u odredjenih iznimkah. Sada pitamo mi, što se ima dogoditi s pravdom radi spornog predmeta, prekoračujućeg u vrijednosti iznos od for. 500, ako ima valjati načelo utvrđeno od sudaca v našem slučaju? Hoće li pravda ostati i nadalje te biti razpravljena na kotarskom sudu ili će se morati odstupiti nadležnomu sudbenom dvoru?

Pradpostaviv što su prepostavili sudci u navedenom slučaju, mora valjati druga alternativa: pravda mora biti odstupljena sudbenom dvoru, i to pravda, koja nesastoji samo iz tužbe, nego iz debelog omota spisa, kakvi su znali narasti pod gospodstvom starog postupnika. Kotarski sudac dakle mora ustupiti pravdu sudbenomu dvoru, a ovaj mora da se bavi istom kao da je tek u stadiju tužbe. Razpisati će se prvo ročište, dati će se ustmena razprava, brez obzira na stotinu araka papira što su ga odvjetnici ili sudci namrčili po starom zakonu.

U našem slučaju je išlo pitanje za razvrgnuće zajednice i diobu zajedničkog imetka u vrijednosti od nekoliko tisuća forinta. Pa zar nisu videli sudci, da ako takva pravda v smislu člana XLVII uvodnoga zakona građanskom parbenom postupniku ima biti razpravljena po ustanovah nove procedure, kotarski sudac nije niti smio odrediti ročište za razpravu na kotarskomu sudu, već je morao bezodvlačno, ili čim mu je prispio predlog za odredjenje ročišta, ustupiti spise nadležnomu sudbenomu dvoru? Kad su već htjeli, da ima valjati novi zakon »in merito«, morali su i uvidjeti, što pak govori sudovnik i uvodni zakon k istomu za takve slučajeve. Tada se nebi moglo poćiniti, što se poćinilo, i zakonu bi bilo udovoljeno barem »quoad formam«.

Dr. Ž. Š . . . ě.

Ročno znamenje (križ) na pravnih listinah.

Do začetka tega leta je odločevalo za veljavnost zasebnih listin, izdanih od ljudij, ki niso znali pisati svojega imena, določilo §-a 116. obč. sodnega reda in §-a 886. obč. drž. zak., da ste listine takih oseb morali podpisati dve priči, od katerih je ena pristavila k ročnemu znamenju (križu) ime izdajatelja.

Ta predpis je s 1. januarjem 1898 izgubil svojo moč po §-u 294. civilnopravnega reda in čl. I. uvodn. zakona k njemu.

Zdaj velja določilo §-a 294. civilnopravnega reda, da delajo zasebne listine, ako so od izdajateljev podpisane ali ako imajo izdajateljevo ročno znamenje (križ) poverjeno ali legalizirano od sodišča ali notarja, poln dokaz za to, da izvirajo ali prihajajo izjave, obsežene v takih listinah, od podpisanih ali podkrižanih izdajateljev.

S to zakonito določbo je predpisana oblika za podpise listin »križepiscev« popolnoma predrugačena.

Sodišča še sicer letos niso imela mnogo prilik soditi na podlagi podkrižanih listin in nismo še zvedeli slučaja, da bi katero sodišče bilo zavrglo podkrižano, leta 1898 izdano listino kakor dokaz.

Vender je pa novi zakon o podkrižanih listinah jako važen. Zato se nam zdi potrebno opozarjati na njegovo splošno veljavnost in iz tega izvirajočo potrebo, da je križe na zasebnih listinah brez izjeme legalizirati sodno ali pa notarsko.

Od 1. januarja 1898 počenši so zasebne listine, podpisane v tej dobi s križem ali drugim rokoznakom, brez dokazne moči sploh za to, da bi bila vsebina listine po volji onega, ki pod njo napravi znamenje svoje roke.

Take listine še celo za zemljeknjižno predznambo ne veljajo (§ 26. zemlj. zak.)

Za pisave zadnje volje, katere napravljajo ljudje, pisanja nezmožni, ne velja več določba §-a 580. obč. drž. zak., da mora tak testator svojo zadnjo voljo v pričo treh svedokov podkrižati ali opremiti z znamenjem svoje roke. Taka oblika

ne dokazuje več, da bi podkrižani spis zadnje volje bil res izrek zadnje volje podkrižane osebe. Podkrižane zadnje volje morale se bodo torej brez izjeme legalizirati sodno ali notarsko.

§ 94. civilnopravnega reda je tudi glede oseb, ki ne znajo pisati svojega imena, odpravil veljavo deželnih zakonov, izdanih na podlagi državnega zakona od 5. junija 1890, št. 109 drž. zak. o legaliziranju podpisov na zemljeknjižnih listinah glede vrednostij pod 100 gld. po pričah, kajti tako poverjena listina ni dokaz, da prihaja naredba, obsežena v listini, od podkrižane osebe.

Tako smo opomnili na nekatere najvažnejše slučaje, v katerih je od letošnjega leta naprej treba zasebne listine legalizirati, kar do zdaj ni bilo zapovedano.

Določilo §-ov 296. in 272. novega civilnopravnega reda daje seveda sodniku oblast, da po prostem prepričanju morebiti tudi v navedenih in v drugih slučajih prisoja dokazno moč podkrižanim listinam, ki niso poverjene sodno ali notarsko. Toda nevarno je, zanašati se na tako prosto prepričanje, da bode podkrižani listini ugodno. Meni se je na primer zgodilo, da mi je bila zemljeknjižna prošnja odbita, ker listina, na katero se je opirala, ni imela podpisov dveh prič po §-u 434. obč. drž. zak. za svojeročni podpis kupca, a podpis prodajalca je bil legaliziran. Dotični sodnik, s katerim sem se o stvari ustno razgovarjal, izrazil se je, da ima prav veliko veselje, če more koga odbiti. Varujmo se torej »prostega prepričanja« takih sodnikov!

V drugem slučaju bila je prošnja za zemljeknjižni vpis popolnoma odbita, ker je bila podkrižana in samo od ene osebe podpisana zraven križa prositeljevega. Višje deželno sodišče v Gradcu je zavrnitev prošnje na rekurz potrdilo, češ, da je prošnja tudi listina.

Taki slučajji priporočajo previdnost, da se od začetka tekočega leta naprej legalizirajo tudi vloge ali pismeni nasveti strank, pri sodiščih podani.

Notar Baš.

Sodno-zdravniška mnenja.

Pod tem zaglavjem hočem priobčevati zanimivejše slučaje iz svoje obilne sodne prakse.¹⁾ Jemal jih bom po vrsti iz svojih zapiskov ter z malimi premembami tako objavil, kakor sem jih svoječasnno narekoval na zapisnik. Pri tem me vodi v prvi vrsti iskrena želja, da si tudi mi Slovenci polagoma dovršimo svojo stalno medicinsko terminologijo. Z velikim naporom smo dosegli, da se je začel na nekaterih sodiščih naš materni jezik vpoštevati, da se je začel rabiti uradno. Sedaj nam je pa tudi za to skrbeti, da si zberemo iz bogatega zaklada svojega jezika vse primerne strokovne izraze. Pravno terminologijo že imamo, a v sodno-medicinski terminologiji, ki je s prvo v pretesnej zvezi, smo le bolj začetniki. Gospod dr. Zupanc se je, kolikor meni znano, prvi lotil tega dela (glej »Slovenski Pravnik« l. 1889. in 1890.), a utihnil je prehitro.²⁾ Toda že s pomočjo njegovih člankov ter Erjavčeve somatologije lahko zdravnik, slovenščine zmožen, oddaje svoja mnenja v slovenskem jeziku bodisi ustno, bodisi pismeno.

Da začnem priobčevati takšna mnenja, me je napotila v drugi vrsti želja, naj bi mlajši kolegi uvideli lahko to, s kojo se sestavljajo zdravniška mnenja v slovenskem jeziku. Izvzemši redke slučaje, narekuje se skoro splošno v nemščini. Koliko nepotrebnega dela za juriste, pa tudi koliko netočnostij bi odpalo, ako bi se zdravniki-veščaki poprijeli v svojih mnenjih jezika, v katerem se vodi preiskava!

Glede znanstvene vrednosti svojih mnenj prosim dobrovoljne sodbe, ker ž njimi želim v prvi vrsti pospešiti narekovanje v slovenskem jeziku. Sicer bom pa zastopal moderne nazore, kateri tu pa tam morda ne bodo ugajali nekaterim mojim kolegom. Te prosim vže naprej obzirnosti, opozarjajoč na glavni namen. Sploh bi me pa jako veselilo, ako bi se oglasil pod tem zaglavjem tudi kateri drug.

¹⁾ Tukaj se zahvaljujem najtoplejše predsedniku okrožnega sodišča novomeškega, čestitemu gospodu Jos. Gerdešiču, da mi je dovolil vporabiti sodne zapisknike.

²⁾ Sicer pa bode, kakor sem čul, gospod dr. Zupanc svoje delo nadaljeval, kar mi vsi iskreno želimo.

I.

Smrtonosne telesne oškodbe, prizadete s kamenjem.

Dne 28. januarja 1898 našli so mrliča ležečega v ledišču takó, da je bila glava na iztoku pod vodo, a noge so bile proti sredi ledišča pod ledom. Obraz je gledal navzgor. Čez iztok je bila položena ozka brv, ob njenih straneh so ležali kamni, veliki kakor otroška glava.

Ker je sumil preiskovalni sodnik, da je bila smrt nastala vsled tuje sile, je povabil zdravniška zvedenca ter jima naročil raztelesitev, ki se je vršila dne 24. januarja ob 3. uri popoldne v mrtvašnici šmihelskega pokopališča. Kojna to sta narekovala zvedenca na zapisnik naslednji

Izvid raztelesitve.**A. Zunanji ogled.**

1.) Truplo moškega spola je blizu 180 *cm* dolgo, dobro rejeno, njegovo mišičje zelo dobro razvito, okostje krepko; starost kakih 30 let. Lasje na glavi bujni, črni, trdi, zobje večinoma zdravi in polnoštevilni. Na hrbtu so temnovišnjeve, tu pa tam malo bolj zelenkaste pege. Ako se na teh mestih vreže, videti je globočje dovodniške mreže,¹⁾ precej s krvjo napolnjene.

2.) Dva prsta za desno temenično hrgo se razteza 2 *cm* dolga in na 2 *mm* režeča, precej gladko robata, repata stikovna ločitev²⁾, podobna zvezdi, imajoči troje repov. S preiskovalno iglo se otipa kost.

3.) Dva prsta nad zatilnično hrgo je najti tudi do kosti segajočo stikovno ločitev, prvi popolnoma slično. Robi so nekoliko odrti in otekli.

4.) Na vrtišču lása³⁾, natančno dva prsta nad pokvaro, opisano pod št. 2., se razteza prvim popolnoma podobna stikovna ločitev in ravno taka.

¹⁾ Tiefere Adergefässnetze.

²⁾ Zusammenhangstrennung.

³⁾ Haarwirbel.

5.) jeden prst pod levo temenično hrgo.

6.) Dva prsta na levo od zatilnične hrge se razteza povprek 4 *cm* dolga, na 5 *mm* režeča, do kosti segajoča stikovna ločitev. Robi so zobčasti in zmečkani, otekli.

Iz vseh do sedaj opisanih pokvar se izliva polagoma temnorujavkasta, krvava tekočina.

7.) V sredi desne polovice spodnjih ustnic je videti za grah veliko kožno odrtino, a na levi polovici je v koži 1 *cm* dolga razpoka. Prav tako je najti tudi

8.) nad levimi obrvmi in na levi ličnici.

9.) Okoli kožne razpoke, nahajajoče se na levi ličnici, se razteza kakor grah velika kožna odrtina.

10.) Prav tako odrtino je najti na nosnem hrbtu in dvoje takih tudi na mestu, oddaljenem za dva prsta od desne čelnične hrge.

11.) Sredi levih spodnjih čeljusti se razširja okrogla kožna ogulina, nekoliko večja nego proseno zrno.

12.) V gorenji polovici desne kimalke¹⁾, dva prsta pod bradavičnim nastavkom²⁾ so štiri kakor grah velike kožne odrtine, pri katerih je usnjica krvavkasta.³⁾

13.) Na levem kazalcu, in sicer na hrbtu prvega členka, odrta je površna koža v obsegu 3 *mm* od usnjice. Le-tá je bleда, brezkrvna.

14.) Na spodnjem koncu leve podlehtnice⁴⁾ na zunanji plati je za grah velika kožna odrtina, usnjica bleда, brezkrvna.

15.) Od prvega sklepa desnega palca se razširja po palčnem hrbtu proti spodnjemu koncu koželnice⁵⁾ 8 *cm* dolga praska, koja je tu pa tam s krvjo zalita, drugače pa bleда in brezkrvna.

16.) Ravno sredi desnega lopatičnega grebena⁶⁾ se nahaja povprek 1 *cm* dolga, 2 *mm* režeča, samo v površni koži se raztezajoča stikovna ločitev. Robi so precej gladki.

¹⁾ Kopfnicker.

²⁾ Warzenfortsatz.

³⁾ blutig verfärbt.

⁴⁾ Ulna, Elle.

⁵⁾ Radius, Speiche.

⁶⁾ Schulterblattgräte.

17.) Površna koža na dlaneh in stopalih je nagrbančena in dá se lahko olupiti.

18.) Na levi roki so prsti v pest sklenjeni ter se prav težko razklenejo. Sedaj je najti v dlani dvoje las.

19.) Na sprednji polovici temena, na čelu ter na sprednji polovici vratu je koža zamazana z ilovico.

20.) Ko se je truplo zaobrnilo na trebuh, izlila se je iz ustne in nosne votline bledorumenkasta, penasta tekočina.

B. Notranji ogled.

I. Glava.

21.) Ko se je nalobje¹⁾ od enega uhlja črez površje glave do družega uhlja prerezalo ter potem raz črepino potegnilo, razlilo se je kakih 50 gramov temnovišnjeve tekoče krvi. Leva senčna mišica²⁾ je ven in ven zalita s sesedeno krvjo. Ako se ta mišica odreže, videti je, da je pokostnica na tem mestu temnovišnjekasta, ter se spozna na prerezu, da je tudi ona s sesedeno krvjo zalita. Na vseh onih mestih, na kojih so oškodbe, opisane pod A. št. 2, 3, 4 in 6, je najti povsod pokostnico zmečkano ter zalito s sesedeno krvjo.

22.) Krov lobanje³⁾ je jajčast, na prerezu 4 mm širok, kompakten. Ob kraji, kjer se razteza gorenji srpni splav⁴⁾ je videti dvanajstero kakor proso velikih luknjic. Jeden cm pod mestom, kjer se stikata strelni in potilkov šev⁵⁾, se razteza povprečno 3 cm dolga razpoka v zatilnici⁶⁾, vezoča oba kraka zatilničnega ševa. Robi so zobčasti. Jeden cm pod to je druga razpoka, raztezajoča se od levega kraka zatilničnega ševa čez levo temenico in levo senčnico⁷⁾ proti skalnici⁸⁾. Dolga je 12 cm ter ima gladke robe. Ravno sredi te razpoke je odzdignjena v temenici mala koščica, po obsegu 1 cm, podobna fižolu.

¹⁾ Die weichen Schädeldecken, epicranium.

²⁾ Schläfemuskel, musculus temporalis.

³⁾ Schädeldach.

⁴⁾ Oberer Sichelblutleiter.

⁵⁾ Pfeil — Lambdanath.

⁶⁾ Hinterhauptbein.

⁷⁾ Seitenwand — Schläfe-bein.

⁸⁾ Felsenbein.

Od tega mesta gre navzdol 4 *cm* dolga razpoklina. Ako se pogleda notranjo plat leve temenice, je videti, da se razširjajo opisane razpokane čez brazde¹⁾ krvnih žil.

23.) Možgani so razmerno veliki, dobro gosti, na prerezu mokri, svetli, težki in mehki. Čvrsta opna bleda, izvzemši kraje, odgovarjajoče oškodbam, opisanim pod št. 3, 4 in 6 zunanjega ogleda. Na teh mestih je namreč čvrsta opna s krvjo zastrta, sosebno pa na levem sencu. Tu se razširja krvna podplutba v obsegu srebrnega goldinarja. V gorenjem srpnem splavu je nekoliko temnovišnjeve, tekoče krvi.

Ko se je čvrsta opna potegnila raz možgane, razlilo se je za kakih 50 gramov tekoče krvi. Ob notranjem robu možganskih polut, torej ob veliki zarezi je videti v pajčevnici²⁾ več za proso velikih zrnec, spadajočih v one luknjice, koje so bile najdene že na krovu lobanje. Pajčevnica in mehka opnica³⁾ sta blede, prav malo krvnate, razun tam, koder je bilo najti oškodbe, opisane pod A št. 3, 4 in 6, namreč na spodnji plati leve senčne krpe,⁴⁾ potem pa tudi na spodnji plati desne senčne in desne celnične krpe. Na teh mestih so tudi možgani, in sicer v sredici 1 *mm* na debelo s krvjo zaliti. Sicer se pa daste obe mehki opni lahko odlupiti od površja možganov. Na prerezu je skorja, kakor tudi sredica zelo blede; le-ta ima tu pa tam redkoma usejane prav male krvne pičice; možganske votline, vidni pomolki,⁵⁾ progasta jabolka,⁶⁾ Varolijev mostič, četvornik,⁷⁾ ter primozeg,⁸⁾ kakor tudi mali možgani nimajo nikake nepravilnosti, razun, da so blede in malokrvni. Na dnu črepinje so krvni splavi na pol napolnjeni s temno tekočo krvjo.

Razpoka opisana po B 22. se razširja ob skalnici do jajčaste luknjice v levi srednji jami.

1) Sulci.

2) Arachnoidea.

3) Pia mater.

4) Schläfelappen.

5) Sehhügel.

6) Streifenhügel.

7) Vierhügel.

8) Verlängertes Mark.

II. Čok.

24.) Vrat je dolg in širok. Če se vreže na vže opisane kožne odrtine, spozna se, da je tukaj kri sesedena. Ščitna sleza¹⁾ je zelo velika, bleda in malokrvna. V grlovnih krvnih dovodnicah²⁾ je prav malo temne tekoče krvi, odvodnica³⁾ je pa prazna ter ni nikoder ranjena. Jabolko je celo, nikoder poškodovano, njegova sluznica bleda, brez nobene zabrekle krvne žilice. Tudi ni najti nikoder nikakih pičic, koje bi bilo moči smatrati za izstop krvi. V sapniku je sluznica prav tako, kakor v jabolku bleda ter malokrvna.

Pluća so na obeh straneh popolnoma prosta, težka, temnordečkasta. Ako se pritisne na gorenje ali spodnje krpe, čuti se prasketanje. Na prerezu se izlije mnogo penaste brezbarvne tekočine. Tako tekočino je najti tudi v bronhijah, v sapniku in jabolku.

V prsni votlinah se je zasledilo v vsaki po kakih 100 *gr* temnordečkaste tekočine.

Srce je pravilno veliko, njegova desna polovica je ohlapna, leva trda in stisnjena. V osrčniku je prav malo rumenkaste tekočine. V srčnih katih ni nikake vsebine, niti krvnate, niti vlaknate,⁴⁾ prav tako niti v prekatih, niti v srčnih žilah. Zaklopnice so pravilne.

III. Trebuh.

25.) Prepona⁵⁾ na 5. mejreberji.⁶⁾ Lega droba pravilna. Krvne žile črevesne površine srednje napolnjene. Sivorujavkasta, tu pa tam rumenkasta jetra se raztezajo čez polovico malo razširjenega želodca. Sicer so pa težka, lomka⁷⁾, na površji temnovišnjekasta, na prerezu nekako temno-

¹⁾ Schilddrüse.

²⁾ Jugularvenen.

³⁾ Carotis.

⁴⁾ Fibrinös.

⁵⁾ Zwerchfell.

⁶⁾ Zwischenrippenraum.

⁷⁾ Brüchig.

višnjevo-sivkasta in krvnata. V žolčnem mehurji (žolčniku) je nekoliko rumenkaste žolčnate tekočine. Vranica (slezena)¹⁾ je 16 cm dolga, 12 cm široka, 3 cm debela, jedrnata in krvnata.

Želodec je navadne velikosti; njegova sluznica je bleda, na njej je tu pa tam nekaj zelenkaste tekočine, ki pa nima nikakega duha. Na obistih, črevih, v mehurji (sečniku) in na spolovilih ni bilo najti nič posebnega.

Mnenje.

Na podlagi tega izvida izjavljata zvedenca:

- 1.) Vzrok raztelešenčeve smrti so zmečkanine možganskih open in možganov samih; vsled teh so možgani otrpnili.
- 2.) Te zmečkanine so nastale vsled razpok v črepinji.
- 3.) Te razpoke so povzročili zelo močni udarci na zaglavje.
- 4.) Vse odškodbe od št. 2.—6. so jedna drugi popolnoma podobne, celo posamni repi so skoro jednako dolgi. To kaže, da je bilo orodje, s kojim so bile te oškodbe prizadete, jedno in isto. Ker je bila črepinja na več krajih počena, moralo je biti orodje zelo trdo, težko in, ker so bile rane zvezdaste, trorepe, je moralo imeti to orodje trerob kot.
- 5.) Pri oškodbi, opisani pod št. 5., ni bila pokostnica ranjena ter tudi ne s krvjo zastrta. Iz tega izhaja, posebno ker na tem mestu tudi možgani niso bili zmečkani, da ta oškodba ni mogla povzročiti razpoke v črepinji, torej tudi ne zmečkanine v možganih. Isto velja za oškodbo, opisano pod št. 2, čeprav je bila pokostnica ranjena, kost pa ne počena.

6.) Ker je kost na vseh drugih, pod št. 3., 4. in 6. opisanih oškvdbah počena in so na teh mestih možganske opne in možgani s krvjo zastrti, trdiva, da je bila vsaka teh oškvdeb sama zase smrtnonevarna, vse skupaj pa smrtonosne.

7.) Ker se nahajajo te, jedna drugi zelo slične rane na različnih mestih zaglavja²⁾, niso mogle nastati najedenkrat, ampak so bile povzročene druga za drugo. Radi tega je popolnoma izključeno, da bi bile nastale vsled silnega

¹⁾ Milz.

²⁾ Hinterhaupt.

padca. Tudi, če bi bilo na mestu, kjer bi bil morda umrlec na tla padel, polno kamenja, ne bi bil mogel zadobiti taci pokvar, sosebno ne takih, katere bi bile jedna drugi popolnoma slične, in katerih okrožje ne bi bilo prav nič raztrgano.

Iz tega izhaja, da smrt ni mogla po naključji nastati, ampak le vsled mehaničnih silovitih inzultov s tujo roko.

8.) Oškodbe, pod št. 2. in 5. opisane, so bile prizadete še ob življenju usmrčenčevem, kar je posneti iz krvnatega dna in robov.

9.) Kožne odrtine in razpoke, opisane pod št. 7, 8, 9, 10, 11 in 12 so gotovi znaki, da je bil umrlec opraskan po obrazu in vratu; sosebno odrtine na desni kimalki pričajo, da je bil davljen. To davljenje pa ni moglo biti tako močno, da se bi bil umrlec zadušil, ker ni ne v grlovih odvodnicah, niti v jabolku in sapniku nikakih oškodb. Da so te odrtine nastale pred smrtjo, dokazuje to, ker so na dnu krvave. Oškodbe, opisane pod št. 13, 14, 15 in 16 so nastale po smrti, ker je usnjica povsod bleda in nekrvna.

Vprašanja preiskovalnega sodnika.

1.) Primerite v levi pesti raztelešenčevi najdena dva lasa z lasmi na glavi obdolženca. Je li možno, da sta ta dva lasa z glave obdolženca?

2.) Je li možno, da je imel napadenec po prvih, ne smrtonosnih udarcih še toliko moči, da se je branil, pri tem napadniku izpulil nekaj las z glave in na glas vpil?

3.) Ali je treba, da se morajo najti na napadniku vidni znaki napadenčeve branitve?

Izjava zvedencev.

Ad 1.) Ker je imel raztelešenec na glavi bujne, črne, trde lase, in ker sta v pesti mrličevi najdena lasa mehka in svetlorumenkasta, je izključeno, da bi bila ta dva z glave raztelešenčeve, torej morata biti z glave družega človeka.

Ad 2.) Ker sva izjavila, da sta bili oškodbi, opisani pod št. 3. in 5., prizadeti še ob življenju umorjenca, najbrže pred smrtonosnimi, izjavljava sedaj, da ti oškodbi nista mogli za-

drževati poškodovanca, da bi se ne bil mogel nekoliko braniti ter je lahko mogoče, da je napadnika zgrabil za lase in med tem na vso moč vpil.

Ad 3.) Ker je bil napadenec najbrže zavratno napaden ter vsled prvih oškodb deloma nekoliko preplašen, potem je lahko mogoče, da se ni z isto silo v bran postavil, s kakeršno bi se bil, ako bi bil na napad pripravljen. Radi tega ni treba, da bi imel napadnik kake vidne znake branitve.

Preiskovalni sodnik je povabil zvedenca drugega dne v svojo pisarno, jima tam predstavil obdolženca ter zahteval, da preiščeta z drobnogledom lase z glave obdolženčeve ter jih primerjata z onima, koja sta bila najdena v roki umorjenčevi. Glede las z glave obdolženčeve sta oddala zvedenca naslednji

I. izvid.

Vzame se nekaj las s temena, s senca in iz zaglavja. Prvi so 5 *cm* dolgi, svetlo-rumenkasti, kako desetinko centimetra debeli. Koren je precej debel. Lasje s senca so $2\frac{1}{2}$ do 3 *cm* dolgi, tudi svetlo-rumenkasti in malo debelejši kakor prvi. Lasje iz zaglavja so 3 *cm* do $3\frac{1}{2}$ *cm* dolgi, ravno take barve in debelati, kakor prvi oziroma drugi. Pod drobnogledom se vidi natančno betvico¹⁾, sredi katere je prav malo stržena²⁾. Obseg okrogel.

II. izvid.

Oba lasa, najdena v levi dlani umorjenčevi, sta svetlo-rumenkasta, jeden malo bolj rujavkast $2\frac{3}{4}$ *cm*, drugi $2\frac{1}{2}$ *cm* dolg. Debelost 0.01 *cm*. Pod drobnogledom se vidi natančno vrhno kožico³⁾, lub⁴⁾ in prav malo stržena. Obseg okrogel.

Mnenje.

V dlani umorjenca najdena dva lasa sta prav zagotovo človeška. Ta trditev je dokazana s tem, ker se vidi na

¹⁾ Haarschaft.

²⁾ Marksubstanz.

³⁾ Oberhäutchen.

⁴⁾ Rinde.

betvici prav malo stržena in prav debel lub. Pri živalskih laseh je namreč to razmerje nasprotno. Ta lasa sta pa tudi prav gotovo z glave, to se spozna na označeni debelosti in okroglem obsegu. Čeprav nista opisana lasa prav jednake barve, trdiva vender zvedenca, da sta vsejedno lahko z jedne in iste glave. Saj je znano, da se najde na glavi vsakega človeka raznih las, kojih barva ima raznovrstne nijanse.

Če se primerjata ta dva lasa z lasmi, izpuljenimi z glave obdolženčeve, spozna se takoj, da so si vsi glede dolgosti, barve in debelosti, kakor tudi glede drobnoglednega izvida popolnoma podobni.

Tega pa ne moreva trditi, da bi ta dva lasa morala biti z glave obdolženčeve, ker je znano, da imajo razni ljudje, popolnoma slične lase.

Pripis: Obdolženec je tajil svojo krivdo, porotniki pa so ga spoznali krivega; radi tega je bil obsojen na smrt, potem pa pomiloščen na 20letno ječo.

Dr. P. Defranceschi.

Za ravnopravnost slovenščine in za nadsodišče v Ljubljani.

V.

Spomenica odvetniške zbornice kranjske.

Na izredni glavni skupščini odvetniške zbornice kranjske dne 6. avgusta t. l. izvoljena deputacija gg. zbornični predsednik dr. Mosché, zbornični pravdnik dr. Majaron in odbornik dr. Krisper, so dne 13. avgusta t. l. izročili nj. ekscelenci gospodu pravosodnemu ministru dru. pl. Ruber-u spomenico z nasledno vsebino:

Visoko c. kr. justično ministerstvo!

Visokemu ministerstvu se je že drugim potom uradno prijavil sklep prizivnega civilnega senata c. kr. višjega deželnega sodišča za Štajersko, Koroško in Kranjsko v Gradcu na razpravi

dne 23. junija 1898, ko se je zabranilo strankam in njih zastopnikom posluževati se slovenščine pri predlogih in govorih, a se je proglasilo nemščino edinim in izključnim razpravnim jezikom pri c. kr. višjem deželnem sodišču v Gradcu.

Zgodilo se je to, akoravno se je vršila dotična pravda na I. instanci in v prizivnih spisih izključno slovensko in akoravno stranke, navzočne pri prizivni razpravi, nemščine niso bile zadostno, deloma čisto nič zmožne.

To je napotilo odvetniško zbornico kranjsko, da je, prevdarjaje imenovanega dogodka principijalno važnost za pravosodje v slovenskih pokrajinah, smatrala za svojo dolžnost, izreči v smislu § 27. *lit. c)* odvetniškega reda svoje pomisleke proti takemu sklepu.

Svesta si te svoje dolžnosti je odvetniška zbornica kranjska v izvenredni plenarni skupščini dne 17. julija 1898 razpravljala o tem dogodku in njega posledicah za pravosodje v slovenskih pokrajinah in sklenila, da je rečeni sklep prizivnega senata principijalno važen ter nasproten pravičnosti, ker je nezakonit, neutemeljen, pravosodju škodljiv in ker žali pravni čut ljudstva.

Odvetniška zbornica prijavlja v interesu pravosodja visokemu c. kr. justičnemu ministerstvu svoje resne pomisleke proti temu sklepu v posebni spomenici.

Izvršujoč sklep zbornice izroča »ad hoc« izvoljeno odposlanstvo zbornično Prezvzišenemu gospodu justičnemu ministru naslednjo

spomenico:

Naravna pravica vsakega človeka in vsakega naroda je ta, da občuje v svojem maternem jeziku.

Najvažnejše občevanje pa je z oblastmi in posebno s sodnimi oblastmi.

Sodnik mora razumeti stranko in ta njega, to pa neposredno.

To načelo naravnega prava izraža lapidarno čl. 19. državnih temeljnih zakonov za našo mnogojezično Avstrijo.

Jednakopravnost vseh narodov in njihovih jezikov je v Avstriji zajamčena v temeljnih zakonih. Večje ali manjše vrednosti posameznih avstrijskih narodov zakon ne pozna.

To je popolnoma v smislu razdelitve dolžnostij po kateri mora vsak avstrijski državlján svoje življenje in imetje zapostaviti za blagor države, — tudi slovenski državlján.

Enake dolžnosti, enake pravice!

Toda v Avstriji velja to naravopravno in zakonom izrečeno načelo žalibog le v teoriji, ne pa tudi v praksi.

Pač avstrijski državljani nemške narodnosti lahko v širni Avstriji zastopa svojo pravico skoraj na vseh sodiščih v svojem maternem jeziku, državljanu slovenske narodnosti pa se isto zabranjuje celo pri sodiščih, ki so za njega ustanovljena in za njega obstoje.

To razmerje provzroča v pravoljubivem slovenskem ljudstvu odkrito nezaupljivost nasproti zakonodavcu, zakonu in proti onim, ki naj bi zakone izvrševali.

Jako je dvomiti, je li ta nezaupljivost v prid državnemu organizmu sploh, in pravosodja posebej.

Ko je slovenski narod, več sto let zatiran, oživil se v narodni zavesti in se lotil svoje izomike z vnemo in vstrajnostjo, kakoršne ni najti pri drugih srečnejših narodih, zahteval je tudi enakopravnost v uradu in v šoli, zajamčeno mu po državnih temeljnih zakonih.

Po trdih bojih si jo je deloma priboril stopnjo za stopnjo. Posebno je dosegel, da vladajo v sodnem postopanju prvih instanc na Kranjskem kolikor toliko normalni, temeljnimi zakonom primerni jezikovni odnošaji. Slovenca zaslišuje sodišče na Kranjskem v njegovem jeziku in v njegovem jeziku mu izreka sodbo.

Da bi to bilo v kvar pravosodju ali državnim interesom, tega še ni noben dogodek pokazal, niti se je upal kdo trditi.

Od tega časa sem imel je Slovenec tudi na drugi in tretji instanci iskati in zagovarjati svojo pravico v slovenščini, seveda — po poprejšnjem občenem sodnem redu — pismeno. Sodbo višje instance dobival je v slovenščini, dasi le v prevodu. Uredilo se je to občevanje zlasti z naredbo justičnega ministerstva z dne 8. aprila 1883., št. 4224., izdano na zakonitem temelju.

Slovenec je vlagal torej izza leta 1883. tudi apelacije in revizije pri c. kr. višjem deželnem sodišču in pri c. kr. najvišjem sodnem dvoru v slovenščini in dobival slovenske odločbe, dasi v prevodu.

Tudi to ni bilo niti občedržavnim interesom niti pravosodju na kvar, pač pa je slovenski narod vžival vsaj v skromni meri ustavno zajamčeno pravico, izkazala se je za pravosodje dobrodejna

posledica, da je uradovanje sodišč postalo lažje in enostavnejše, ter da se je zmanjšalo število civilnih pravnih. V tem hipu pa in — povdarjati je — popolnoma brez potrebe se je z nova kalila narodni mir, in dosedanja praksa ne velja več. Kar je poprej Slovenec smel povedati v svojem maternem jeziku p i s m e n o, tega sedaj ne sme več izreči ustno. Na graškem višjem deželno sodišči iskati in braniti mora sedaj svojo pravico v nemškem jeziku in v nemščini mora zaslišati sodbo.

»Ratio legis« zgorajšnje, za časa občnega sodnega reda izdane naredbe bila je ta, da se prične izvajati na sodiščih jednako ravnopravnost slovenščine po smislu državnega temeljnega zakona.

Akoravno se je oblika sodnega razpravljanja z novim civilno pravnim redom predrugačila, vendar živi, dokler velja državni temeljni zakon, tudi še »ratio legis« zgorajšnje naredbe, toraj tudi ta sama. Poleg tega pa je sedaj uveljavljeno načelo ustnega in neposrednega razpravljanja.

Po tem vrhovnem načelu je vsakogar zaslišati v njegovem lastnem jeziku in sodnik mora ž njim občevati v istem jeziku. Na prvi instanci dopuščeno je, da si zato ni specialne uredbe, razpravljati v slovenščini, na drugi instanci pa bi se to ne smelo goditi, akoravno ni zakona, niti naredbe, ki bi to prepovedala.

C. kr. višje deželno sodišče za Štajersko, Koroško in Kranjsko ima svoj sedež v Gradcu samo iz administrativnih obzirih prejšnjega časa. Gradec je nemško mesto. Zaradi tega pa vendar ni, da bi moralo biti tudi višje deželno sodišče nemško, kajti v svojem območju ima skoraj ravno toliko Slovencev, kolikor Nemcev, a noben zakon mu ni podelil izključno nemškega značaja.

Dotičnemu sklepu c. kr. višjega deželnega sodišča manjka torej zakonita in tudi dejanska podlaga.

Ta sklep pa je naravnost protiven načelu neposrednega občevanja sodnika z občinstvom in dosedanjim tradicijam; ta sklep moti jednotnost pravnega nazora in žali pravni čut ljudstva. Vrh tega bi se radi njega moglo vrhovni justični upravi očitati nedoslednost in strankarstvo, kajti višje deželno sodišče v nemškem mestu Inomestu razpravlja o italijanskih prizivih v italijanščini, višje deželno sodišče v Trstu pa razpravlja italijanskim, nemškim in slovenskim jezikom.

Kar je v območji jednega višjega deželnega sodišča možno, dopustno in dovoljeno, to naj ne bi smelo biti drugod, — ako-ravno stoje vsa višja deželna sodišča pod istim zakonom in isto justično upravo?!

Kranjska odvetniška zbornica, katere člani so po ogromni večini slovenske narodnosti, vidi v opisanem postopanju c. kr. višjega deželnega sodišča v Gradcu nevarnost za pravosodje in je samo na to stran prijavila svoje pomisleke, ne da bi tudi izrazila svojo, gotovo opravičeno nevoljo radi žaljenja slovenskega naroda, katero tiči v postopanju deželnega sodišča.

Podpisana zbornica izreka prošnjo:

Visoko c. kr. justično ministerstvo izvoli te pomisleke na znanje vzeti, ter primerno ukreniti, da se v smislu po državnih temeljnih zakonih zajamčene enakopravnosti nemudoma zagotovi slovenskemu jeziku isto pravico razpravnega jezika, kakoršno ima nemščina na c. kr. višjem deželnem sodišču za Štajersko, Koroško in Kranjsko.

VI.

Interpelacija, odnosno predlog.

V poslanski zbornici je v seji dne 29. sept. t. l. državni poslanec gospod dr. Ferjančič podal naslednjo interpelacijo:

V pravni stvari Ivana Gražarja proti zakonskima Ivanu in Frančiški Malenšek radi 2700 gld. se je pri c. kr. dež. sodišču v Ljubljani v slovenskem jeziku obravnavalo, se je v tem jeziku sestavil razpravni zapisnik in izrekla sodba.

Vsled priziva tožencev se je prizivna obravnava pri c. kr. višjem deželnem sodišču v Gradcu razpisala na dan 23. junija t. l. in se dognala. Ko je senatni predsednik otvoril obravnavo v nemškem jeziku, zahtevali so zastopniki strank soglasno, naj se obravnava v slovenskem jeziku, kateri zahtevi pa se je predsednik ustavil in je zastopnikom strank prepovedal govoriti v slovenskem jeziku. Ko so na to stranke, nezadovoljne s predsednikovo odredbo, zahtevale sklep senata, se je senat izrekel v predsednikovem smislu in se je obravnava po protestu strank vršila v nemškem jeziku in v tem jeziku izrekla sodba.

V isti pravdni stvari se je tudi zgodilo, da je višje deželno sodišče stranke o določitvi prizivne obravnave obvestilo v nemškem

jeziku — katero obvestilo je vsled ugovora strank pač razveljavilo in nadomestilo s slovenskim — in da je še pred prizivno obravnavo storjen sklep poslalo v nemškem jeziku c. kr. deželnemu sodišču v Ljubljani z naročilom, naj ga preloži in v slovenskem jeziku dostavi strankam.

To postopanje višjega deželnega sodišča je slovenski narod močno razburilo, saj je videl, da se ravnopravnost njegovega jezika, in to še pri sodnem oblastvu, v čigar okolišu je polovica vsega prebivalstva slovenske narodnosti, na flagranten način krši.

To postopanje nasprotuje tudi naredbam, katere veljajo za rabo slovenskega jezika, zlasti naredbi pravosodnega ministerstva z dne 8. aprila 1883, št. 4224, po katerih je višje deželno sodišče, porabljaajoč je po smislu pri novem ustnem in neposrednem postopku, vezano, obravnavati in razsojati v slovenskem jeziku v tistih pravnih zadevah, o katerih se je pri prvi instanci razpravljalo v slovenskem jeziku. Postopanje, vsled katerega se je sodišču prve instance naročilo, pri drugi instanci storjeni sklep na slovenski jezik preložiti in ga potem strankam dostaviti, nasprotuje § 215. naredbe pravosodnega ministra z dne 5. maja 1897, št. 112 drž. zak., po katerem je potrebno število čistopisov odločbe takoj pri dotični instanci napraviti.

Ker moramo zahtevati, dokler se jezikovno vprašanje ne uredi zokonitim potom, naj vlada protizakonitosti in zlorabe administrativnim potom odpravi, vprašajo podpisanci Nj. ekscelenco gospoda pravosodnega ministra:

Hoče-li ukreniti, kar je primerno, da se odpravi tako, ravnopravnosti slovenskega jezika pri sodiščih, kakor tudi načelom ustnosti obravnav in določbam veljavnih naredb nasprotujoče postopanje c. kr. višjega deželnega sodišča v Gradcu?

V isti seji je isti poslanec stavil naslednji predlog:

Visoka zbornica izvoli skleniti: C. kr. vlada se pozivlja, predložiti načrt zakona o ustanovitvi višjega deželnega sodišča v Ljubljani.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Določba §-a 351. obč. drž. zak. se ne dotika prvega pogoja posesti, namreč volje za posest (§ 309. ibid.), katero treba preiskati v vsakem posameznem slučaju.

Tožiteljica A. S. na V. je v pravdi radi motenja posesti postavila naslednjo tožbeno zahtevo: Toženec J. P. na V. je tožiteljico A. S. na V. motil v posesti s tem, da je dne 7. julija 1897 samolastno proti njeni volji peljal čez njeno trato vprežen prazen voz; toženec se mora vsakega nadaljnega motenja njene posesti zdržati, ker bi ga sicer od slučaja do slučaja zadela denarna, od sodišča določena kazen itd.

Prvi sodnik je tožbeno zahtevo zavrnil iz naslednjih razlogov:

Tožiteljice A. S. trditev, da je toženec dne 7. julija 1897 peljal vprežen prazen voz čez njeno trato, je priznana, kakor resnična; toženec J. P. pa trdi, da je vožnje čez prepirni svet zvrševal, odkar pomni in to sosebno tudi zadnja leta, ter da se tožiteljica temu ni upirala, dasi je to morala videti od svoje hiše, ki stoji v obližji. Iz izpovedeb zaslišanih prič je pred vsem razvidno, in popolnoma dokazano, da so pred nekaj leti toženec, oziroma njegovi posestni predniki res vozili čez v prepiru stoječo trato. Tako je potrdila priča M. Č., da se je pred 30 leti, ko je služil pri tožencu, tu pa tam peljalo po prepirnem svetu; priča J. G. je rekla, da je toženca videla peljajočega pred 3. ali 4. leti po tem omejku včasih s polnim, včasih s praznim vozom. Priča J. B. trdi isto za pred 4. ali 5. leti; A. K. pa priča za jeden tak slučaj pred 3. ali 4. leti. Nadalje je izpovedala priča J. D. da je toženca pred 5. leti videla peljajočega kako snopje ali plug; priča J. O. je isto potrdila za pred 3. leti in končno F. P., toženčevi sin, je potrdil take vožnje ob času gnojenja njih njive za lansko ali vsaj predlansko leto.

Tožitelju se je torej posrečil najmanje dokaz, da je bil vsaj pred tremi leti za več let nazaj v dejanski posesti vožnje pravice čez prepirno parcelo. V poštrev pride v le-tem slučaju določba §-a 351. obč. drž. zak., po kateri posestnik svoje posesti

samo zato, če je vedno ne zvršuje, ne izgubi kakor zadnji dejanski posestnik, dokler tožiteljica ne dokaže, da se je temu zvrševanju uprla ter se je toženec njeni prepovedi uklonil brez tožbe, ali če ne dokaže, da je toženec posest prostovoljno opustil.

Kar se tiče prostovoljne opustitve, je potrdilo sicer več prič, da toženca po prepirnem svetu niso videli voziti, ampak po drugi poti, katera drži od njegove njive; toda ta negativna okolnost nikakor ne izključuje možnosti, da je toženec lahko vozil v obeh smereh. In ker je toženec prostovoljno opustitev zanikal, tedaj ponudeni dokaz ne more prodreti.

Ker tudi ni dokazano, da bi se bila tožiteljica kedaj uprla dejanskemu zvrševanju vožnje, še manje pa, da bi bil toženec radi tega od voženj odnehal, je dovršen dokaz zadnje dejanske posesti na strani toženca, in bilo je tožbeno zahtevo zavrniti.

Na tožiteljin rekurz je višje dež. sodišče v Gradcu z odločbo od 8. februarija 1898, opr. št. R. II. $\frac{48/98}{1}$ konečni odlok predrugačilo ter ugodilo tožbeni zahtevi v polnem obsegu. Vse to iz nastopnih razlogov:

Kakor se je dokazalo po pričah, je toženec po prepirni parceli, ležeči ob njegovih zemljiščih vstric javnega pota po dolgem, vozil pljug ali gospodarski voz le v posamičnih slučajih, dočim je vožnje, seosebno z obloženimi vozovi opravljal navadno po označeni javni poti.

Od zadevnih prič pa izpovesta namreč A. K. in J. O., da sta toženca videla peljajočega vsaki jedenkrat pred 3. ali 4. leti; druge priče so opažale vožnje še ob življenju tožiteljičnega prednika t. j. pred 4. leti, toda le včasih »tu pa tam«; večina prič, mej temi 18letna toženčeva hči, pa o teh vožnjah ni ničesar opazila, ter ve le toliko, da je toženec rabil javno pot.

Opustiti je vprašanje, je li toženec s tem, da je izjemoma vozil čez prepirni svet spričo imenovane javne poti in spričo okolnosti, da ni bilo konstatovati kolesnic, vže ustanovil sploh kako pravno posest ali seosebno pravico služnosti vožnje. Dokazanim pa je smatrati na podlagi navedeb toženčevih prič samih, kakor J. G., J. B., A. P. i. dr., da se celo omenjene sporadične vožnje v zadnjih letih niso zvrševale.

V naravi pravne posesti in le-tej zagotovljeni obrambi proti motenju tiči zahteva, da mora biti dejansko izvrševanje posestnih dejanj po okolnosti trajno in da ne gre iz posamičnih dejanj ali iz jednega samega posestnega dejanja izvajati fikcijo, da je trajala neomejeno.

Kakor zahteva § 147. obč. drž. zak. za priposestevanje pravic, katere se morejo redkoma izvrševati, vsaj trikratno vporabo v dobi 30 let, ravno tako potrebuje posest vožne pravice glede vedno ponavljajočih se gospodarskih voženj po volji rednega izvršenja in se more ista le v tem obdržati.

Določba §-a 351. l. c. da se posest z golim nezvrševanjem kake pravice ne izgubi, se temu ne protivi; kajti ista le določa, da z golim nezvrševanjem posest ne premine, ne dotika se pa nikakor prvega pogoja posesti, namreč volje do posesti (§ 303. *ibid.*), katero treba preiskati v vsakem posameznem slučaju, in če je ni, je smatrati, da je posest ravno tako preminola, kakor vsaka druga pravica, kateri se lahko prostovoljno odpove.

Ker toženec ni navedel nobenih okolnosti, ki bi kazale na to, da je navzlic opuščeni vožnji obdržal nepretrgoma posestno voljo, smatrati je vsled mnogoletne opustitve vožnje po prepirnem prostoru njegovo posest, če bi bila kedaj obstala, vsekakor preminolo. (§ 863. obč. drž. zak.)

Na toženčev revizijski rekurz je najvišje sodišče z odločbo od 28. julija 1898, št. 9848. potrdilo višjesodno odločbo sosebno uvažujé, da toženec pridobitve vprašavne posestne pravice po smislu §-a 313. obč. drž. zak. ni dokazal, ker glede obstoja služnosti pota po prepirni trati in glede okolnosti, da kolesnic na tožiteljičinem svetu ni bilo konstatovati, nikakor ni izkazano, da so se vršile izjemne in posamezne vožnje po prepirni trati z vednostjo tožiteljice, torej vsaj z njeno molčečo privolitvijo.

—r—r.

b) Pasivna legitimacija za tožbo. — Kupna ali mezdna pogodba?

C. St. je zahteval v tožbi od 26. januarija 1896, št. 486, da mu morata oba toženca V. P. in I. C. nerazdelno plačati kup-

nino za uro, katero je tožitelj obesil v zvoniku cerkve pri sv. Roku, v delnem znesku 140 gld. csc.

C. kr. okrajno sodišče v Rogatcu je z razsodbo od 10. junija 1896, št. 2446 zavrnilo tožbeno zahtevo iz naslednjih razlogov:

Tožitelj trdi v svoji tožbi, da je 1895. leta prodal po svojem sinu istega imena tožencema za cerkev pri sv. Roku uro za 230 gld., da je takoj prejel za zadavek 60 gld., in da sta toženca obljubila plačati nadaljni znesek 50 gld. do 60 gld., kedar bode ura bila na zvon. Tožitelj dalje trdi, da se je ura v zvoniku obesila, da je šla dobro, da je tudi dobro kazala in bila ter da se toženca branita brez uzroka plačati ostalo kupnino. On tedaj zahteva kupnino v delnem znesku 140 gld., pusti pa 30 gld. ta čas za jamstvo, da je ura dobra.

Oba toženca sta priznala, da je tožitelj v poletnem času leta 1895. prodal uro za cerkveni stolp pri sv. Roku za 230 gld., da je prejel 60 gld. zadavka, zanikata pa, da sta bila ona kupca, da bi ura imela dogovorjene lastnosti in da bi se toraj smela zahtevati ostala kupnina.

Še le po dokazovanju, oziroma po izpovedbah mnogih prič se je stvarni položaj razjasnil.

Kakor so potrdile priče, bila je v poletnem času 1895. leta volitev občinskega odbora pri sv. Roku. To priliko porabil je tožiteljev sin, da bi prodal za svojega očeta cerkveno uro in naprosil je može, da bi ostali po volitvi skupaj ter se ž njim glede ure pogodili. Res je prišel tožiteljev sin po končani odborovi volitvi k sv. Roku ter je ponujal navzočim možem uro za 230 gld. Bili so navzoči občinski odborniki in župan, cerkveni ključarji in druge osebe, med njimi tudi Hrvatje. Pogodba se je sklenila tako, da se je potrdila kupnina 230 gld., da mora biti ura dobra, da se bode potem kupnina plačala v jednem letu, in da mora tožitelj prevzeti triletno jamstvo.

Od denarja, ki se je bil nabral za nove zvonove, ostalo je bilo v rokah občinskega župana in današnjega toženca J. C. še 60 gld., ki so se takoj plačali tožiteljevemu sinu.

Ostala kupnina bi se naj nabrala ne samo v občini sv. Roka, temveč po celi župniji, celo onstran meje na Hrvatskem, sploh

pri vseh onih, katerim bi cerkvena ura dobro došla; nabrani doneski naj bi se od časa do časa pošiljali prodajalcu.

Glavno besedo sta imela pri tem pogajanju današnji toženec I. C. in cerkveni ključar C. T. — ta ni bil tožen — vender se je vse dogovorilo in storilo še le, ko so bili povprašani navzočni možje in so izrecno dovolili vsi ali vsaj velika večina.

Po izpovedbah zaslišanih prič nista bila oba toženca osebno, tudi ne v svoji lastnosti kot cerkveni ključar, oziroma župan, kupca te ure, nego so kupci bili oni v hiši zbrani možje, ki so ponudbo sprejeli. Cerkveni ključarji in župan niso mogli zavezati cerkvenega odbora, oziroma občinskega odbora ali občine.

Če je kupec bil toliko nepreviden ter se ni prepričal, kdo so ti kupci, je to le sam zakrivil. Toženca nista za se prevzela nobene dolžnosti, najmanj pa dolžnost, da bodeta nerazdelno plačala ostalo kupnino; v najboljšem slučaju bi mogla biti obsojena le glede deleža, ki zadene nju dva, a ta delež se ne da niti določiti.

Ker toraj ni določene osebe, ki bi mogla veljati kakor kupec, sploh ni moči govoriti o kupni pogodbi. Tožitelj nima pravice, od obeh tožencev iz naslova kupne pogodbe zahtevati kupnine.

Že zategadelj je bilo zavrniti tožbeno zahtevo.

Ne glede na to izhaja pa tudi iz izpovedeb prič, da ura že malo dnij pozneje ni več prav kazala in bila, da se je sicer začelo takoj nabirati za uro, da se je pa ljudstvo branilo dajati denar, kakor hitro je zapazilo, da je ura pomanjkljiva.

Tiste osebe, ki so bile pri prodaji navzočne, bile so prepričane, da nima ura lastnosti, ki so bile dogovorjene, ter so po pravici mislile, da niso več vezane na svojo obljubo.

Tožitelj, oziroma njegov sin, bil je o teh nedostatkih obveščen, storil pa ničesar ni, ter je ostala ura na zvoniku, kakor je bila.

Zvedenca sta izrekla sama, da je bilo (Schlagewerk) preokorno (premasivno) in da zaradi tega ura ne kaže prav. Akoravno sta pristavila, da bi urar to lahko popravil v čisto kratkem času, v teku poldneva, je vender dokazano, da ura ni taka, kakor bi morala biti, ter bi bila tudi iz tega razloga tožbena zahteva, če prav ne povsem neopravičena, gotovo vsaj prezgodnja.

Niti treba ni dalje še razsojati vprašanja, ali se je smelo plačilo sedaj zahtevati, kar tudi ne odgovarja jasnim izpovedbam

zaslišanih prič, ker že navedeni razlogi zadoščajo popolnoma, da se zavrne tožbena zahteva.

Izrek o stroških utemeljen je v določbi §-a 24. zakona od 16. maja 1874, št. 69. drž. zak.

Višje deželno sodišče v Gradcu je z rzsodbo od 2. septembra 1896, št. 8088 spremenilo rzsodbo prvega sodnika ter za pravo spoznalo, da morata toženca nerazdelno od kupnine za stolpno uro plačati delni znesek 140 gld., 5% obresti od 1. januarja 1896 ter vse stroške prve in druge instance iz naslednjih razlogov:

Prvi sodnik je zavrnil tožbeno zahtevo, ker ni smatral, da je dokazana pasivna legitimacija tožencev. Toženca sta pa bila po pravici vezana, kakor kažejo nastopne okolnosti.

Toženca sama ne zanikata, da bi bila stolpno uro res naročila, trdita le, da je nista naročila v svojem lastnem imenu, nego v imenu občine, oziroma cerkvenega konkurenčnega odbora.

Toženca morata pa priznati, da nista niti občina niti cerkveni konkurenčni odbor storila kakega sklepa, naj bi se ura naročila na stroške občine, oziroma cerkvenega konkurenčnega odbora; priznati morata dalje, da nista imela pooblastila za tako pogodbo od jedne ali druge korporacije in da tudi tožiteljevemu sinu nista povedala, da se ne pogajata v lastnem imenu, nego v imenu teh dveh korporacij. Toženca niti ne trdita, da bi bile še druge osebe pogodbo sklenile, ter izhaja iz izpovedeb zaslišanih prič le to, da je bilo namenjeno, potreben denar pridobiti po prostovoljni zbirki.

Po tem takem je nedvomno smatrati toženca za naročnika, oziroma kupca ter je njima na prosto dano, da nabirata potrebno kupnino na ta način, kakor se je nameravalo.

Dasiravno se je ponudba storila nasproti vsem takrat navzočim osebam, sklenila se je pogodba vendarle z onimi, ki so ponudbo sprejeli. Da so tudi druge osebe svetovale in sodelovale, se sme razumeti le tako, da so hotele pogajajoče se stranke zvedeti želje tudi drugih oseb, tembolj, ker bi naj te osebe potem tudi prispevale k plačilu. Nikakor pa ne izhaja iz te okolnosti za dotične osebe kakoršna si bodi zaveza.

Nazor prvega sodnika, da ni moči nobene določene osebe smatrati kupcem, in da sploh kupne pogodbe ni, oziroma da se ne da določiti delež, ki ga naj bi plačala oba toženca, ker tudi

ni znano število navzočih kupcev, nikakor ni utemeljen; nego dokazano je, da se je sklenila veljavna pogodba med tožiteljem kakor prodajalcem in tožencema kakor kupcema.

Ta pogodba je prava kupna pogodba, ker se je naročila že gotova stvar, za katero je dal tožitelj tudi stvarino. (Glej §§-e 1158., 1151. in 1053. obč. drž. zak.)

To priznava tudi tožitelj, ker on zahteva v svoji tožbi del kupnine.

Zaradi tega je vporabiti v tem slučaju določbe 24. poglavja obč. drž. zak., ne pa določbe 26-tega poglavja o služabnih pogodbah.

Z ozirom na določbe §§-ov 1061. in 1062. v zvezi s §-om 1052. sme prodajalec kupnino zahtevati, kedar je sam izpolnil svojo dolžnost.

Toženca ne trdita, da bi se bil posebno dogovoril čas, kedaj se naj kupnina plača, temveč le prigovarjata, da je nedostatna izpolnitev, sklicevaje se na to, da ura že čez malo dni ni več prav bila in ni prav kazala, ter se je nazadnje celo ustavila.

Dokazano ni, da bi bila toženca uro potrdila in izpolnitev od dolžnikove strani odobrila, ker toženec V. P. niti navzoč ni bil, ko se je že obešena ura vpričo tožitelja dne 21. avgusta 1895 pregledala; drugotoženec I. C. pa se je izgovarjal že takrat, da ga ura nič več ne briga, ker ni več župan, da ima P. baje nekoliko denarja nabranega ter ga hoče poslati, če je ura dobra.

Zaradi tega mora tožitelj dokazati, da ustreza ura popolnoma določbam pogodbe, kar je pa tudi očitvidno storil.

Četudi je dokazano po mnogih pričah, da ura že čez nekoliko dni ni več prav bila in nazadnje ni sploh nič več bila, da dalje tudi ni na različnih straneh kazala vedno istega časa, bi toženca vendar se mogla le takrat oprostiti svoje zaveze, ako bi bil tožitelj to zakrivil.

V tem oziru sta pa zvedenca potrdila, da se je ura samo zaradi tega ustavila, ker je bila preveč zaprašena in da se je to zgodilo zaradi tega, ker ni bila dovolj zapažena, česar pa gotovo ni zakrivil tožitelj.

Glede bila potrdil je prvi zvedenec, da so peresa res nekoliko premasivna (okorna) in da zaradi tega ura prav ne bije; drugi zvedenec je potrdil, da je bilo nekoliko pretrdno, to radi tega,

ker je ura zaprašena. Soglasno pa sta oba zvedenca izrekla, da bi to napako urar lahko popravil v enem dnevu.

Za to napako tožitelj vsaj ni sam odgovoren; ta napaka je pa tudi malenkostna ter se da odpraviti brez stroškov. Zaradi te napake nikakor ne smeta toženca si pridržati vse ostale kupnine.

Tožbena zahteva je tembolj upravičena, ker tožitelj ne zahteva niti vse ostale kupnine, nego je prostovoljno pustil 30 gld. kakor jamstvo za morebiti nastale napake. Vsa ostala kupnina znašala bi namreč 170 gld., tožitelj pa zahteva samo 140 gld.

Toženca je toraj bilo obsoditi, da nerazdelno povrneta zahtevano svoto; nerazdelno zaradi tega, ker v tem oziru sploh nista ničesar prigovarjala.

Tudi se ni bilo ozirati na to, kar so priče potrdile, da bi se namreč kupnina morala še le plačati čez leto dni, ker toženca v svojih pravnih spisih se na to niti nista sklicevala, sodnik sam se torej na to ne sme ozirati.

Izrek o stroških prve in druge instance utemeljen je po določbah §§-ov 24. do 26. zakona od 16. maja 1874, drž. zak. štev. 69.

Najvišje sodišče je z odredbo de int. 29. decembra 1896, št. 6518 potrdilo ramsodbo višjega deželnega sodišča ter izreklo, da morata toženca sama trpeti stroške svoje revizijske pritožbe, ker je ramsodba druge instance z ozirom na pravni položaj v zakonu utemeljena.

Dr. J. Hrašovec.

c) Sela nimajo sicer z upravnega stališča nobene samostojnosti, ker spadajo vedno h kaki veči občinski zvezi,¹⁾ ali mogo kakor pravosodne osebe za-se pridobivati²⁾ in pravde voditi.³⁾

Pokojni F. A. H. zapustil je v pismeni svoji oporoki selu Bani vse svoje imenje za nasade vinove loze. Na svojem zborovanji od 13. decembra 1882. leta sklenil je občinski svet za tržaško mesto in za tržaško okolico, v kateri se nahaja tudi omenjeno selo,

¹⁾ Qui ex vico ortus est, eam patriam intelligitur capere, cui rei publicae vivus ille respondet. L. 30 ad municip. (50. 1.)

²⁾ vicis legata perinde licere capere atque civitatibus, rescripto imperatoris nostri significatur. L. 73. § 1. de leg. (30 im.)

³⁾ de jure jur. propter cal. (2. 59).

da ne nastopi zapuščine imenovanega pokojnika, in je priobčil ta svoj sklep z dopisom od 17. decembra i. l. št. 33758. c. kr. deželnemu sodišču tržaškemu, ki je vodilo odnosno zapuščinsko obravnavanje. Tudi c. kr. namestništvo za avstrijsko-ilirsko Primorje ni se hotelo vmešavati v zapuščinsko to stvar in radi tega nastopili so vpravšavno dedščino nekateri hišni gospodarji od Banov na podlagi zapustnikove oporoke, nekateri zakonitih pričakovavcev pa na podstavi zakonitega nasledstva. Zapuščinsko sodišče imenovalo je s sklepom svojim od 15. oktobra 1884. leta, št. 8384., pred vsem skrbnika za selo Bani v osobi vaškega načelnika L. A. V. in podelivši mu pravice, navedene v §-u 77. ces. pat. od 9. avgusta 1854, št. 208, odredilo mu je rok trideset dni v svrhu oglašanja za dediča in je opiralo ta svoj sklep na te-le

razloge:

Na kolikor se dostaje pravic privatnopravne naravi, so selo Bani npravno (moralno) telo; ono more torej za-se živovati in za-se delovati po svojem zastopstvu. V zastopanje le-tega reka nista pa poklicana ni selski načelnik, ker v tem svojem svojstvu je on priprost eksekutiven organ tržaške občine, a niti zastopstvo le-te občine, ker je ono zastopa le v javno-pravnih stvareh. — Ker nimajo torej Bani nobenega zakonito postavljenega zastopnika, ki bi skrbel za njih koristi v navzočem zapuščinskem postopanju, smatralo je zapuščinsko sodišče nujnim, imenovati jim v smislu §-ov 21. in 276. obč. drž. zak. posebnega skrbnika, in ker je imel pokojni v poročilih vse zaupanje v selskega načelnika — saj ga je imenoval celō vršiteljem poslednje svoje volje — in ker je selski ta načelnik tudi po svojem stanu mož, od katerega se je nadejati, da bo izpolnoval po vesti in po duši dolžnosti, uradoma mu naložene, imenovalo je njega skrbnikom selu Banskemu v zapuščinski tej stvari, določivši mu rok meseca dni za nastop dedščine.

C. kr. višje deželno sodišče je pa z odločbo od 4. decembra 1884, št. 4193, ukinilo sklep prvostopnih sodnikov ter jim je ukazalo, da razrešijo po §-u 125. ces. zak. od 9. avg. 1854. l., št. 208, kateremu od prijavljenih dedičev bo nastopiti pravdno pot. To svojo odločbo opiralo je primorsko višje sodišče na te-le

razloge:

Selo Bani pripada občini tržaški; zastopa je torej slovom §-ov 73., 125. občinskega ustava od 12. aprila 1850. l., št. 139., toliko v privatno-pravnih, kolikor v upravnih poslovi tržaški občinski svet in odnosno veliki župan (»podestà«). Tržaški občinski svet je pa sklenil v svoji seji od 13. decembra 1882. l., da ne nastopi dedščine rajnega Fr. A. H-ja, da odklanja vsako svoje vmešavanje v odnosno dedinsko obravnavanje, in je po tem sklepu ukazal potom podrejenega mu mestnega magistrata selskemu načelniku v Banih, da se ne sme v svojstvu selskega načelnika nikakor ne vtikati v zapuščinski ta posel, in mu je ob enem zapovedal, da naj odkloni tudi poslovanje vršitelja pokojnikove poslednje volje. S tem sklepom odreklo se je selo Bani dedinski pravici po imenovanem pokojniku, kajti ta sklep napravilo je Banskega sela zakonito zastopstvo, ki ga je tudi redovito priobčilo z dopisom od 17. decembra 1882. l., št. 33758, pristojnemu zapuščinskemu sodišču. Prebivavci v Banih, ako so se smatrali žaljenimi in prikrajšanimi s tem sklepom v svojih pravicah, poslužiti bi se bili morali upravnim potom prikladnih pravnih pripomočkov, ne bi le izposlovali, da bi smeli namreč oni sami v svojstvu občanarjev Banskega sela nastopiti vprašavno dedščino. — Ker je c. kr. namestništvo za Primorsko svojim zaključkom od 23. avgusta 1884. l., št. 12476, odklonilo vsako svoje vtikanje v zapuščinsko to poslovanje, ker so se oglasile razne osebe za dediče po imenovanem pokojniku in ker opirajo dedinske svoje pravice nekateri na pokojnikovo oporoko, nekateri pa na zakonito nasledstvo, torej je določiti, komu da bo nastopiti sporno pot. To razreši pred vsem zapuščinsko oblastvo po §-u 125. ces. pat. od 9. avgusta 1854, št. 208. drž. zak.

C. kr. najvišje sodišče je pa z odločbo od 4. marcija 1885. l., št. 1239, premenivši odločbo višjega sodišča tržaškega, delo z nova v pravno moč sklep prvostopnih sodnikov iz teh-le

razlogov.

Pritoževavci zanikavajo selu Bani pravno sposobnost za pridobivanje in temu dosledno za dedovanje (§ 638. obč. drž. zak.), ali v tem so oni na krivi poti. Selo Bani so občina v smislu §-a 27. obč. drž. zak., torej pravoslovna osoba, imajoča svojo bitnost, in to se posnema tudi iz §-a 41. ustave za mesto tržaško

od 12. aprila 1850, št. 139., v katerem so naznačene vasi in sela, pripadajoča petemu volivnemu okraju v tržaški okolici, in med temi se nahajajo tudi Bani. Ako je tudi le-to selo v politično-upravnem oziru prisojedinjeno tržaški občini, in ako stvarja tudi v tem pogledu oddelek prav tu omenjene občine, ni s tem prenehalo ono stvarjati občine za-se v navedenem smislu, saj je kakor taka od države priznana. — Kakor telo, zakonito obstoječe, sme pa selo Bani pridobivati lastninskih pravic isto tako, kakor jih sme pridobivati vsaka osoba, seveda le na totiko, na kolikor se ne upirajo pridobivanju ali zakoni, ali reči (§-i 26., 350., 357. obč. drž. zak.).

Ni navedeni ustav tržaškega mesta, ni katerikoli drugi zakon ni odvzel pojedinim selom, prisojedinjenim v svojstvu občinskih oddelkov tržaški občini, pravico za pridobivanje lastnine, in v deželah, zastopanih v državnem zboru na Dunaji, so v kreposti razni občinski zakoni, katerimi je izrecno priznana kaka pravica pojedinim delom, združenim v jedno samo politično pravno občino.

Brez pomenljivosti je v tem pogledu določba §-a 125. tržaškega ustava, po kateri zastopa veliki župan tržaški občino tržaško prema tretjim toliko v civilno-pravnih stvareh, kolikor v upravnih poslovi, kajti le-ta zakonita določba ne deluje nikakor ne na pravice pojedinih sel, prisojedinjenih tržaški občini, za pridobivanje lastnine v svojem imeni in na svoj račun. Ustanovivši tem načinom, da selo Bani imajo sposobnost za pridobivanje, je torej sklepati, da smejo tudi dedovati. Določba sodržana v oporoki rajnega F. A. H-ja, v kateri je on imenoval selo Bani svojim dedičem vsega svojega imetja, nahajajočega se v Banih, je torej povse pravnosklepna, ker ni nasprotna niti določbi §-a 564. obč. drž. zak., ker je oporočitelj jasno naznanil svojega dediča in ker gre smatrati druge njegove predpise glede uporabe njegove zapuščine le naročilom v smisli §-a 709. obč. drž. zak.

T.

d) Za alimentacijske tirjatve i. t. d. podvržena je eksekuciji vsa plača, v kolikor presega 300 gld. (oziroma sedaj 400 gld)., a ne samo jedna tretjina.

Varuh nezakonske ml. A. O. prosil je proti nezak. očetu M. S., uradniku na drž. železnici, pri c. kr. okrajnem sodišču v

Šibeniku izvršilnega prisojila plače, v kolikor presega ista 300 gld., v iztirjanje zapadlih alimentacijskih obrokov s prip. iz pravokrepne razsodbe. C. kr. okrajno sodišče v Šibeniku dovolilo je z odlokom od 24. junija 1897, št. 7175. izvršilno prisojilo le jedne tretjine plače, v kolikor presega letni znesek 300 gld. Prosilec je vložil proti temu odloku rekurz.

C. kr. višje deželno sodišče za Dalmacijo v Zadru zavrnilo je ta rekurz z odločbo od 21. oktobra 1897, št. 7145. gledé na to, da je v I. odstavku §-a 1. zakona od 21. aprila 1882, št. 123. drž. zak. postavljen princip, da je eksekuciji podvržena le jedna tretjina plače, tako da naj ostane eksekutu prost letni dohodek 800 gld. in gledé na to, da II. odstavek preminja določilo, obseženo v prvem, le gledé utesnitve zneska, kateri naj ostane eksekutu, določivši, da mu ima ostati letni znesek 300 gld. mesto 800 gld.◀

Na izvanredni revizijski ničnostni rekurz razveljavilo je c. kr. najvišje sodišče na Dunaju z odločbo od 1. marcija 1898, št. 2849. odlok obeh inštant, dovolivši naprošeno eksekucijo na vso plačo eksekutovo, v kolikor presega ista 300 gld. in sicer, »ker je po jasnem določilu II. odstavka §-a 1. zakona od 21. aprila 1882 št. 123. drž. zak. v eksekucijah na plačo uradnika v iztirjanje alimentacijskih tirjatev po zakonu podvržena eksekuciji v promeno splošnega določila, ki se nahaja v I. odstavku, vsa plača uradnika in ne samo jedna tretjina, z edino utesnitvijo, da ima ostati uradniku letni znesek 300 gld.

e) V izvršilnem postopanju ni smeti uporabiti določbe §-a 191. civ. pr. r. Kazensko, zoper zahtevajočega upnika uvedeno postopanje ne ustavi izvršilnega postopanja.

C. kr. okrožno sodišče v Rovinju je ustavilo s sklepom z dne 11. svečana 1898 izvršilno postopanje, uvedeno proti A. R., in sicer na le-tega zahtevo zato, ker se je naperilo zoper zahtevajočega upnika kazensko postopanje radi hudodelstva goljufije, storjenega glede izvršilnega naslova.

Na rekurz zahtevajočega upnika je c. kr. višje deželno sodišče v Trstu z odločbo z dne 24. svečana 1898 opr. št. R. 80/98—1 zahtevo radi ustavitve eksekucije zavrnilo zato, ker ne našteva

§ 42. eksek. r. takega primera ustavitve in ker govori § 191. civ. pr. r. zgolj o kazenskem postopanju, uvedenem v teku pravde.

Le-to odločbo je najvišje sodišče z odločbo z dne 5 aprila 1898, št. 4684 potrdilo iz nastopnih razlogov:

Zavezanec predlaga, naj se glede na kazensko postopanje, ki se je uvedlo proti zahtevajočemu upniku zaradi hudodelstva goljufije, zadevajoče izvršilni naslov, ustavi izvršilno postopanje, ki temelji na odnosnem izvršilnem naslovu, in se sklicuje pri tem na § 78. eksek. r. in § 191. civ. pr. r. Po §-u 191. civ. pr. r. je pa pretrgati le postopanje o sporu, ki ni še s sodbo razsojen in sicer za toliko časa, dokler ni rešeno kazensko postopanje o kaznjivem dejanju, čegar dozvedba in razsodba bi znabiti utegnila odločilno uplivati na razsojo pravnega spora. Te določbe ni pa moči uporabiti v izvršilnem postopanju, ker ne upravičuje v to nikakeršna določba eksekucijskega reda. Niti ne daje v to pravice § 78. eksek. r., kajti § 78. l. c. našteva pač razna splošna določila civ. pravnega reda, ki jih je uporabljati tudi v izvršilnem postopanju, kolikor ni v zakonu nič drugega ukazano, in pa v istem obsežno določilo §-a 191. civ. pr. r.

f) Motenje vkupne posesti.

Okrajno sodišče v Ljutomeru je v pravni stvari Franceta in Ane K., posestnikov v Borecih, po dru. F. R., tožiteljev zoper Matjaža in Marijo N., posestnika v Borecih, toženca zaradi motenja sopoesti meje med njivskama parcelama št. 478 in 479 kat. obč. boreške na podstavi ustne, z obema strankama opravljene razprave storilo nastopni $\frac{(C\ 57/98)}{4}$ končni sklep:

Tožbena zahteva, naj se toženca obsodita, da sta dolžna pripoznati zadnjo tožiteljevo mirno sopoest meje, katera leži med njivskama parcelama števil. 478 in 479 kat. obč. boreške; pripoznati, da sta to sopoest motila, ker sta dne 30. aprila t. l. odrezala in v njivo spremenila eno brazdo na široko in 10—11 sežnjev na dolgo od te meje; da sta dalje dolžna v bodoče zdržati se vsacega motenja te tožiteljeve sopoesti ter povrniti sodne stroške v 14 dneh pod eksekucijo — se odbije, in morata tožitelja toženčema povzročene, na 5 gld. 95 kr. odmerjene stroške v 14 dneh pod eksekucijo povrniti.

Stvarni položaj te pravde je sledeči:

Med njivama par. št. 478 in 479 kat. obč. Boreci je meja v širokosti 1 *m* 27 *cm* do 1 *m* 47 *cm* s travo porastena. To mejo sta obe stranki vkup hasnivali s tem, da sta tam živino pasli. Tožitelja trdita, da sta tam tudi vozila. Dne 30. aprila 1898 sta toženca, kakor trdita tožitelja, od imenovane meje do 11 *m* na dolgo od celine eno brazdo zemlje na široko odrezala. Pri lokalnem ogledu se je našlo sledeče: Na robu toženčeve njive se vidi zemlja odrezana s plugom (razor) v dolgosti 20 *m* v širokosti 26—29 *cm*. Omenjena, s travo porastena meja je tam 1 *m* 26 *cm* do 1 *m* 27 *cm* široka, severno in južno od tega kraja pa do 1 *m* 47 *cm*.

Toženca priznata, da sta to zemljo odrezala, ampak tajita, da se je to zgodilo na vkupni meji, nego pravita, da sta to le na njuni njivi storila in da sta tam, kjer sta sedaj odrezala, že poprej zemljo k gredi (k ogonu) gori strugala (kopala) in travo, katera je tam rasla, pokosila.

Razlogi:

Prepirni predmet, oziroma prestava samoposesti tožencev v dosedanji sopoestni prostor je torej minimalno ozka. Zares so potrdili vsi svedoki tožiteljevi, da sta obe stranki s travo porašeno mejo med njivama do zadnjega časa s pašo vkup hasnivala, česar tudi toženca ne tajita; zares je današnje merjenje pokazalo, da je meja med njivama zgoraj in spodaj razven prepirnega prostora do 1 *m* 47 *cm* široka, zraven prepirnega prostora do 1 *m* 47 *cm* široka, zraven prepirnega razora pa le 1 *m* 23 *cm* do 1 *m* 24 *cm* — vendar pa ne more nobena priča potrditi, kako široka je bila meja na tem kraju, predno se je zemlja odrezala, z drugimi besedami, kako širok je bil prostor poprejšnje sopoesti v razmerju k današnji. Glede na zgoraj omenjeno minimalno diferenco je to tudi nemogoče, in nihče ne bode mogel reči, da že iz tega, ker je ta meja zgoraj in zdolaj malo širša, mora izhajati, da je tudi tukaj tako široka bila.

Če ta dva svedoka potrdita, da sta se prepričala, da je bila odrezana in povržena zemlja s travo porastena, je to tukaj brez pomena glede na to, da se je pri lokalnem ogledu tudi še na položnosti toženčeve grede, nad prepirno brazdo, torej tam, kjer je toženčeva samoposest neprepirna, nekaj rastoče trave našlo, in da tudi severno od prepirnega prostora rast trave na položnost gori

sega. Ker pa tožitelja trdita soposest na odrezanem robu zemlje, iz zgoraj rečenega pa izhaja, da se niti ne da dokazati poprejšnji obseg toženčeve njive, torej tudi ne poprejšnja širokost soposestnega roba na prepirnem kraju, tedaj tudi ni moči smatrati za dokazano, da je odrezani robček zemlje poprej spadal k soposestni meji in je bilo tožbeno zahtevo kakor neutemeljeno zavrniti.

Na rekurz tožiteljev je okrožno sodišče v Mariboru storilo nastopni sklep:

Navedeni končni sklep c. kr. okrajnega sodišča se predružači ter se toženca Matjaž in Marija N. obsodita, da sta dolžna pripoznati zadnjo mirno soposest tožiteljev na meji, ki leži med njivama parc. št. 478 in 479 kat. občine Boreci; da sta to soposest tožiteljev motila, ko sta 30. aprila t. l. odrezala in v njivo spremenila eno brazdo na široko in 20 *m* na dolgo od te meje, da sta dolžna se v bodoče zdržati vsakega motenja te tožiteljeve posesti ter tožiteljema Francu in Ani K. povrniti na 66 gld. 40½ kr. odmerjene stroške prve in druge inštanice v 14 dneh in sicer vse pod eksekucijo.

Ta sklep se opira na sledeče razloge: Kakor kaže sodni ogled, leži med tožiteljevo njivo parc. št. 478 in med njivo tožencev parc. št. 479 kat. obč. Boreci s travo zarastena meja, široka blizu 1½ meter. Zaslišane priče, kakor tudi stranke same so potrdile, da so stranke to mejo skupno s tem vživale in posedovale, da so na istej svojo živino pasle. — Dne 30. aprila t. l. sta toženca na strani njima lastne njive odrezala eno brazdo dolgo 20 *m*, široko 25 do 27 *cm*. Toženca sicer priznata, da je ostala meja soposestna zemlja obeh strank, vendar trdita, da je bila tista zemlja, katero sta sedaj odorala — to je prepirna brazda — edino njima lastna, in da sta isto toženca sama izključno s tem posedovala, da sta tamkaj zemljo kopala, oziroma tamkaj zraslo travo žela. — To trditev dokazati pristojta tožencema, ki pa vendar z dotičnim dokazom nista prodrli. Od njiju navedeni svedoki Jožef in Marija S., Martin T. in tudi Katarina N., mati toženčeva, o tej samoposesti nič preciznega ne pričajo; Katarina N. pa je sama izpovedala, da sta toženca tam travo žela »kolikor je K. — to je tožitelj — ni spasel.« Ravno iz te izjave toženčeve matere pa izhaja neovržno soposest tožiteljev tudi na tem, sedaj prepirnem svetu. Nasproti

pa kaže, kakor gori omenjeno, lokalni ogled, da je cela meja, ki tukaj v poštev pride, izven istega kosa, na katerem sta toženca prepirno brazdo potegnili — nablizno $1\frac{1}{2}$ m široka — na istem kosu pa, kjer se nahaja brazda *a b c d*, pa samo 1'23 cm, torej da je za ravno toliko ožja, kolikor je brazda sama široka, to je približno 25 cm. — Dalje so izpovedale priče Franc K. in Franc B., da sta kmalu po odoranju ta svet ogledala ter videla, da je bila razorana zemlja s travo in sicer kakor Franc K. pristavi s popašeno travo porastena. — Iz tega stvarnega položaja pa je brezdvomno sklepati, da sta si toženca od sosesestne meje v resnici eno brazdo priorala ter s tem motila sosesest tožiteljev. — Iz teh razlogov je torej moralo prizivno sodišče končni sklep prvega sodnika predrugačiti ter po tožbeni zahtevi spoznati. Izrek o stroških se naslanja na § 41 in § 50 civ. pr. r.

Na revizijo tožencev je c. kr. najvišje sodišče storilo sledeči sklep:

Reviziji, katere stroške je trpeti toženčema samima, se ne ugoti, a potrdi se sklep okrožnega kakor prizivnega sodišča.

Razlogi:

Iz sodnega ogleda izhaja, da je v sicer ravno mejo med parcelama št. 478. in 479. k. o. Boreci, katere vkupno hasnivanje toženca potrjujeta, od točke *a* do *b* načrta vrezan jarek, 10 do 26 cm širok, in tako nekaj zemlje k toženčevi njivi priorane. Toženca priznavata, da ta odrezek dosedaj ni bil prioran, in trdita, da tega kosa nista obe stranki vkupno posedovali, ampak izključno onadva, to je toženca s tem, da sta obkopavala ga in travo žela. Toda dokazano je, da se je živina tožiteljev na tej meji, kolikor je bilo moči, pasla in da je bila po preorani videti na priorani zemlji popašena trava; in že iz tega, ker ta odrezek ni bil poprej prioran, temveč le s prekopavanjem obdelan in da je na njem trava rasla, izhaja neovržno, da spada priorani kos meje k skupni posesti te meje. Ker sta toženca tako spremembo povzročila, da sta ta kos meje priorala svoji njivi in tako onemogočila vkupno hasnivanje, zakrivila sta motenje vkupne posti. Prizivno sodišče je s pravico ugodilo tožbeni zahtevi in je bilo proti temu naperjeno revizijo zavrniti.

g) Nujno pot je dovoliti tudi, ako ima prosilec te poti le nezadostno potno zvezo.

Z vlogo de praes. 3. aprila 1897, št. 5518 prosila je Marija J., zemljiška posestnica v Novi Štifti št. 32, da se ji sodiško dovoli naprava vozne nujne poti v svrhu rednega obdelovanja in uporabe njene parcele št. 388, ki pripada k zemljišču vlož. št. 42. kat. obč. Podlož. Smer naj bi bila tej poti po parceli zakonskih Ivana in Ivane P. št. 415, pripadajoči k zemljišču vlož. št. 173. kat. obč. Podlož, in sicer po gorenjem konci ($x - y$ v obrisu), ki se vije ob njenem zahodnem in severozahodnem robu. Za slučaj, da se ji to ne dovoli, prosila je, da sme uporabljati že obstoječo pot na tem kosu. Pri naroku pa, ki se je vršil dne 6. maja 1897, omejila je svojo prošnjo na to, da se ji sodiško dovoli naprava vozne nujne poti v svrhu rednega obdelavanja in uporabe njene parcele št. 388, pripadajoče k zemljišču vlož. št. 42. kat. obč. Podlož, in da more spravljati domov krmu, ki raste na parceli št. 389, pripadajoči k istemu zemljišču.

C. kr. okrajno sodišče v Ptuju odbilo je z odlokom z dne 12. maja 1897, št. 7444 prvotno prošnjo in je prosilko spoznalo za dolžno, poravnati po §-u 25. zakona z dne 7. julija 1896, št. 140. drž. zak. troške sodnega komisarja v znesku 10 gld. 30 kr., pristojbine obeh zvedencev za vsacega po 2 gld. 50 kr., skupaj 5 gld., in končno troške obeh zakonskih Ivana in Ivane P., odmerjene z 12 gld. 98½ kr. Ravno tako ni ugodilo zgoraj omejeno sodišče omejeni prošnji prosilke z dne 6. maja 1897. Odbilo je pa sodišče to prošnjo z ozirom na okolščino, ki tvori po §-u 1. zakona z dne 7. julija 1896, št. 140. drž. zak. bistven pogoj pri sodiški dovolitvi naprave nujne poti po tujem posestvu. In ta okolščina je, da se, kakor pogreša siromašno posestvo v svrhu rednega obdelovanja in svoje uporabe potrebne zveze z javno potno mrežo, vendar lahko dospe po drugi poti, ki je pa daljša in težavnejša, k parceli št. 388. kat. obč. Podlož. Ta pot vodi skozi gozd (x, a, p, r, w, s v obrisu) in sicer po parcelah št. 389, 391, 393, 407, 409 prosilke same. Po tej cesti se dospe na podložko občinsko cesto, katera se steka z okrajno cesto, ki veže Ptuj z Novo Štifo, in po zadnji neposredno k stanovališču in gospodarskemu poslopju prosilke. Poleg tega se pride z zgoraj

omenjene gozdne poti tudi na javno in vozno občinsko pot parcela št. 1237. kat. obč. Podlož, katera pot istotako vodi k njeni hiši. Uvaževalo se je pa tudi to, kar sta izrekla oba zvedenca, Anton L. in Franc H., da se namreč lahko vozi po tej poti z vozovi, da popolnoma zadostuje za obdelovanje in uporabo parcele št. 388, in da jo prosilka po svojem premoženju lahko ohranja v dosedanjem stanju. Tudi se ne sme po §-u 12. omenjenega zakona napravljati krajša nujna pot, kot je že, obstoječa potna zveza, katera pa po mnenju zvedencev popolnoma zadostuje za redno obdelovanje in uporabo njive št. 388. Ker namreč po njihovi izpovedbi zadostujeta vsako leto dve vožnji za spravlanje žita in okoli deset voženj za gnoj, potem se brezdvomno in brez posebnih stroškov lahko vrši to malo vozarenje po že opisani gozdni poti. Z ozirom na to tudi, da je po §-u 4. omenjenega zakona tuja posestva kolikor mogoče malo obremeniti, se je končno uvaževalo, da manjkajo vsi zakoniti pogoji za dovolitev zaželjene poti.

Na rekurz Marije J. je c. kr. nadsodišče v Gradci z odlokom z dne 14. julija 1897, št. 6784 prvosodni odlok spremenilo in spoznalo: Zakonska Ivan in Ivana P. sta dolžna odstopiti Mariji J. kot lastnici zemljišča vlož. št. 42. kat. obč. Podlož v svrhu rednega obdelovanja in uporabe njive parc. št. 388. kat. obč. Podlož nujno pot, zaznamovano v predležečem obrisu z $x - y$, in sicer k njivi in od njive Marije J., parcela št. 388. kat. obč. Podlož, po njivi parc. št. 415. kat. obč. Podlož, ki pripada zakonskima Ivanu in Ivani P.; Marija J. pa je dolžna na korist zakonskih Ivana in Ivane P. sodno vložiti kot odškodnino za odstopitev te nujne poti kapital v znesku 63 gld. in povrniti stroške poizvedeb v znesku 12 gld. 98½ kr.; vse to pa iz sledečih razlogov:

Zakon o nujnih potih z dne 7. julija 1896 št. 140. drž. zak. razpravlja v §-u 1. o smotru tega zakona in daje vsakemu zemljiškemu lastniku pravico, da sodno zahteva od svojega zemljiškega sosedu dovolitev potne služnosti, ako sam nima ali nobene ali samo nezadostno potno zvezo z javnim potnim omrežjem. Tak smoter, namreč, da se zemljiškemu lastniku omogoči redno obdelovanje in uporaba njegovih zemljiških posestev, tak smoter veljati mora kakor vodilno načelo pri presojevanji take prošnje; naravna omejitev take prošnje je pa tako že postavljena v §-u 2. tega zakona. Prosilka omejila je pri razpravi svojo prvotno prošnjo

na podelitev služnosti kolovoza, kateri vodi po nasprotnikovi njivi parc. št. 415. k njivi in od njive parc. št. 388. kat. obč. Podlož, in da sme spravljati krmo s svojega travnika parc. št. 389. Za ta drugi del se pa prvi sodnik ni odločil; ker se tudi ni nikaka pri- tožba vložila, ni tudi nikakega povoda spodtikati se nad tem. Na podlagi poizvedeb in posebno mnenja zvedencev moralo se je pa ugoditi prvi prošnji. Kakor je bilo že skraja omenjeno, uporablja prosilka lahko tudi pot v smeri *y, o, p, r, w* odnosno do *s*, vendar to ni nikakor merodajno za razsodbo, tudi če bi ta pot zadosto- vala za obdelovanje in uporabo njive št. 388. Odločilno je temveč sledeče, kar so pojasnili zvedenci, da bi namreč uporaba in vzdrže- vanje te najzadnje omenjene cestne proge z ozirom na njeno dolžino in težkoče ondotnega sveta veliko več stroškov prouzročalo, kakor bi koristila njiva. Iz tega se vendar brezdvomno lahko sklepa, da zadnja daljša pot »ne zadostuje« nikakor v svrhu red- nega obdelovanja in uporabe njive št. 388, ko se vendar ne more misliti o nikomur, da bi svoje premoženje, če ima sploh kako, po mnenji prvega sodnika zapravljjal za nepotrebne poti. Tudi na- rodno-gospodarski smoter omenjenega zakona bi ne mogel uspe- vati na ta način, če bi morala prosilka uporabljati to pot, katere vzdrževanje bi jo stalo veliko nepotrebnih stroškov. Ko so potem še zvedenci izjavili, da bi uporaba omenjenega kolovoza po parceli št. 415 zakonskih P. nikakor ne onemogočevala rednega obdelo- vanja in uporabe njive št. 415, da pa bi celo naprošena nujna pot zakonskima P. veliko več koristila kot škodila, se lahko uvidi, da ni nikakega pomisleka v smislu §-a 2. leg. cit. proti ugoditvi te prošje. Po §-ih 5. in 15. leg. cit. mora se ob enem določiti glavnica odškodnine, katera se uporablja po merilu §-a 22. leg. cit. in katero mora opravičenka plačati onim, koji ji odstopijo pot. Ni se sicer določil pri poizvedbah znesek v glavnici za odškod- nino, pač pa, kar je jednako, znesek 2 gld. 50 kr., kateri se mora in katerega je tudi hotela plačati vsako leto prosilka. Ker sta za- konska P. bila osebno navzoča pri razpravi, bilo jima je lahko, z različnimi opomini vplivati na zvedence tako, da se z ozirom na to nikakor ne more ozirati na njihovo izjavo o rekurzu. Od zve- dencev omenjena letna odškodninska renta mora se naložiti s 4% obrestmi, kajti le v tem obrestnem merilu pripravljen je še kmetovalec dati letno rento za 2 gld. 50 kr., in zato se je tudi

odškodninska glavnica določila s 63 gld. Kar se končno povračila troškov tiče; vrača jih navadno po §-u 55. leg. cit. oni, ki prosi za pot. V tem slučaju torej mora plačati prosilka ne le svoje razpravne in pritožne stroške sama, ampak tudi povrniti razpravne stroške obeh lastnikov služčega zemljišča, katere je prvi sodnik primerno znižal na znesek 12 gld. 98 $\frac{1}{2}$ kr. Oba zadnja pa morata sama plačati stroške njihove neupravičene izjave proti pritožbi.

Na revizijski rekurz obeh strank pa je spoznalo c. kr. najvišje sodišče z odlokom z dne 14. oktobra 1897, št. 12179, da se najprvo opusti v nadsodnem odloku točka, v kateri se je izreklo, da se istotako kot v prvi instanci tudi sedaj ne ozira na prošnjo za dopustitev nujne poti po nasprotnikovi parceli št. 415. kat. obč. Podlož v svrhu, da se spravi krma, ki raste na parceli prosilke št. 389 taiste kat. obč. Nadalje naj c. kr. deželno nad sodišče v Gradcu:

- a) ukaže c. kr. okrajnemu sodišču v Ptuj, da reši prej ko mogoče zgoraj omenjeno, še nerešeno prošnjo, in da po preteku štirinajstdnevne pritožbene dobe takoj zopet predloži vse akte, sicer pa, da ima za slučaj, če se pravočasno vloži kak apelacijski rekurz, postopati po tretjem in četrtem odstavku §-a 16. zakona z dne 7. julija 1896, št. 140. drž. zak.;
- b) da v slučaju, če se ne vloži pravočasno apelacijski rekurz, nemudoma tusem predloži akte v razsodbo doslej še nerešenih točk revizijskega rekurza prosilke in v razsodbo revizijskega rekurza zakonskih P.; nadalje, da eventualno razsodi morebitni apelacijski rekurz in ukaže prvi inštanci, da odpravi vse akte po pravomočnosti odločbe k najvišjemu sodišču, za slučaj pa, da se je vložil revizijski rekurz zahteva tudi protiizjavo (po §-u 16. omenjenega zakona). To pa zato, ker je prosilka pri naroku z dne 6. maja 1897 omejila na že naveden način svojo prošnjo, priloženo k št. 5518 ex 1897, ker se nadaljna izrečna omejitev glede parcele št. 389 ni izvršila in ker je prva inštanca pustila prošnjo, tičočo se zadnje parcele, nerešeno, ker se prosilka v svojem apelacijskem rekurzu ni izrečno pritožila proti omenjeni prezretvi prve inštanice, potem tudi zategadelj, ker se omenja v tej pritožbi samo parcela št. 388, ne pa ona št. 389, ker se nadalje ne more sklepati, da je prosilka opu-

stila svojo prošnjo, katera se tiče zadnje parcele, da bi morala najprvo prva inštanca rešiti prošnjo, tičočo se parcele št. 389, in je bilo po tem takem treba odstraniti nadsodno naredbo v točki 2. in izdati zgoraj omenjeni ukrep in ker se more končno o revizijskem rekurzu zakonskih P. kakor tudi o doslej še ne rešenih delih revizijskega rekurza prosilke še-le potem razsoditi, ako je razsodba, katera se ima izreči o parceli šte. 389, pravomočna ali se pobija revizijskim potom.

C. kr. okrajno sodišče v Ptujju je potem z odlokom z dne 9. novembra 1897, št. 18409 ravno tako zavrnilo prošnjo, katera je ostala v prejšnjem odloku z dne 7. maja 1897, št. 7444 nerešena. Marija J. prosila je v tej prošnji, da se ji sodiško dovoli naprava nujne vožne poti po parceli zakonskih Ivana in Ivane P. št. 415. kat. obč. Podlož, in sicer po gorenjem konci ($x-y$ v obrisu), ki se vije ob njenem zahodnem in severozahodnem robu, oziroma da sme uporabljati na tej progi že obstoječo pot v svrhu spravljania žita, katero raste na parceli Marije J. št. 389. kat. obč. Odbilo je pa sodišče to prošnjo z ozirom na okoliščino, ki tvori po §-u 1. zakona z dne 7. julija 1896, št. 140. drž. zak. bistven pogoj pri sodiški dovolitvi naprave nujne poti po tujem posestvu. In ta okolščina je, da, kakor pogrēša siromašno posestvo v svrhu rednega obdelovanja in svoje uporabe potrebne zveze z javno potno mrežo, prosilka po pozvedbah, ki so se vršile na licu mesta, vendar lahko dospe k njeni parceli št. 389. kat. obč. Podlož po vsekako daljši in težavnejši gozdni poti, ki vodi po parcelah št. 391, 393, 407, 409 (x, o, p, r, w, s v obrisu) na eni strani na podložko občinsko cesto, na drugi strani pa na javno občinsko pot parcele št. 1237. kat. obč. Podlož, katera pot vodi istotako k njenemu bivališču. Uvaževalo se je nadalje tudi to, kar sta izrekla zvedenca, da se namreč lahko vozi po tej poti z vozovi, da slednja zadostuje popolnoma za redno obdelovanje in uporabo prosilkinih posestev, in da jo prosilka po svojem premoženji lahko vzdržuje v dosedanjem stanji. Tudi se ne sme po §-u 12. omenjenega zakona napravlјati krajša nujna pot, nego je že obstoječa potna zveza. Po izpovedbi zvedencev zadostuje za spravljanie žita vsako leto le jedna vožnja, in ta se brezdvomno in brez posebnih stroškov vrši lahko po že opisani gozdni poti. Z ozirom na to

tudi, da je po §-u 4. omenjenega zakona tuja posestva kolikor mogoče malo obremeniti, se je končno uvaževalo, da manjkajo vsi zakoniti pogoji za dovolitev zaželjene poti.

C. kr. višje deželno sodišče v Gradcu pa je z odredbo z dne 30. decembra 1897, št. 12598 ugodilo rekurzu Marije J. in je spoznalo: Zakonska Ivan in Ivana P. sta kot lastnika zemljišča vlož. št. 173. kat. obč. Podlož dolžna odstopiti Mariji J. kot lastnici zemljišča vlož. št. 42. kat. obč. Podlož nujno pot, zaznamovano v obrisu z $x-y$, po gorenjem konci, ki se vije ob zahodnem in severozahodnem robu njive parc. št. 415. kat. obč. Podlož, v svrhu, da se spravlja krma, ki raste na parceli št. 389. kat. obč. Podlož, oziroma dovoliti ji uporabo na tej progi že obstoječe poti v omenjeno svrhu. Stroške pritožbe poravnati mora pritožiteljica, one stroške brezvspešne izjave o pritožbi pa Ivan in Ivana P. sama. To pa zato, ker razlogi, ki se navajajo v tukajšnji odredbi z dne 14. julija 1897, št. 6754 glede dovolitve nujne poti v svrhu rednega obdelovanja in uporabe parcele 388. kat. obč. Podlož, in na katere se tukaj sklicuje, tudi zagovarjajo dovolitev nujne poti po parceli št. 415. kat. obč. Podlož v svrhu spravljjanja krme, ki raste na parceli št. 389. kat. obč. Podlož, in je radi tega dotična prošnja Marije J. popolnoma upravičena; nadalje z ozirom na to, ker so zvedenci za vse vožnje, za katere je Marija J. prosila nujno pot, torej tudi za spravljjanje krme s parcele št. 389 omenjene katastralne občine po nasprotnikovi parceli določili znesek 2 gld. 50 kr. kot odškodnino. Ker se je pa ta znesek že pri določitvi zneska odškodnine, prisojenega v tukajšnji odločbi z dne 14. julija 1897, št. 6754, vpošteval brez utržka, ne more se tedaj prisoditi kot odškodnina za dovolitev nujne poti za vožnje s parcele št. 389 nov znesek, tem manj, ker je predležča odločba le dopolnilo omenjene odločbe, v kateri se je tudi že odločilo o do tedaj naraslih stroških. Uvaževalo se je pa končno tudi to, da mora po §-u 25. zakona z dne 7. julija 1896, št. 140. drž. zak. praviloma plačati stroške postopanja zemljiški posestnik, ki potrebuje nujne poti, v kolikor jih ni povzročila nasprotna stranka s svojim neopravičenim postopanjem.

Na revizijski rekurz obeh strank je c. kr. najvišje sodišče z odločbo z dne 22. marca 1898, št. 3898 potrdilo izpodbijano rešitev, katero je bilo c. kr. nadsodišče preustrojilo,

obojestranske revizijske rekurze zavrglo in spoznalo, da se stroški revizijskega postopanja vzajemno obotajajo.

Kar se tiče revizijske pritožbe zakonskih P., opira se ona v prvi vrsti na vgovor, kateri se hoče izvajati iz zadnjega odstavka §-a 2. zakona z dne 7. julija 1896, št. 140. drž. zak. Vendar je ta vgovor neosnovan; kajti dotična določba zahteva, da ima obstoječa potna zveza z naprošeno nujno potjo iste ali vsaj približno jednake lastnosti, razun da je prva daljša, kar se pa po ogledu in mnenji zvedencev gotovo ne more trditi. Takā potna zveza, kakor je ona od x čez r do s ali w v uradnem obrisu, se po zadnjem odstavku §-a 2. zakona za nujne poti nikakor ne more vpoštevati, ker njena uporaba ne dosega samo doneska zemljišč, v kojih izkoriščanje naj bi služila, ampak ga, kakor v predležečem slučaju, po mnenji zvedencev še celo presega, kaj še le, da bi ustrezala vsem potrebam. Brez naprošene nujne poti bile bi parcele št. 388. in 389. kat. obč. Podlož za prosilko v gospodarskem oziru naravnost neporabne, in bila bi prosilka brez nujne poti na istem, kakor bi sploh ne obstajala nobena potna zveza med temi zemljišči in splošno potno zvezo. Takemu položaju naj bi pa opomogel zakon z dne 7. julija 1896, št. 140. drž. zak. Ravno tako neosnovan je tudi nadaljnji vgovor, da naj si napravi prosilka pot po svojem lastnem zemljišči parc. št. 411. kat. obč. Podlož, kajti v tem slučaju dela po ogledu oviro globok jarek. Kar se tiče revizijskega rekurza Marije J., ki je namenjen proti visokosti odškodninskega zneska, mora se imenovati neosnovanim, ker se je določil znesek po izjavi zvedencev, radi česar ni nikakega pomsleka, da bi se dvomilo nad njeno resničnostjo. Ako zahteva vložiteljica revizijskega rekurza zavarovanje dotičnega zneska namesto plačila, jej je po določbah §-ov 15, odst. 5. in 17. zakona za nujne poti prosto, poprositi pri prvem sodniku, da se ji primerno podaljša rok za plačilo. Kar se tiče izjave glede stroškov vseh treh instanc, je ona po določbah §-a 25. zakona za nujne poti utemeljena, kakor tudi v okolnosti, da sta obe stranki vložili brezvspešne revizijske pritožbe in vsled tega provzročile izjave nasprotne stranke, da pa mora prosilka stroške vspešnega apelacijskega rekurza sama poravnati, ker po omenjenem zakonu nima pravice do povračila takih stroškov, kateri bi ji bili povzročeni po neopravičeni prošnji nasprotne stranke.

Kazensko pravo.

**O pojmu sovraštva po smislu §-a 170., št. 6 kaz. pr. r.
Obnova kazenskega postopanja na korist obsojenca temeljem
§-a 362. kaz. pr. r.**

(Odločba c. kr. kasacijskega sodišča z dne 8. januarja 1898 ad št. 13.291.)

C. kr. državno pravdnništvo v Ljubljani je dne 10. avgusta 1897, št. 4716. obtožilo Janeza P., da je v času od 1. aprila 1894 do 11. junija 1897, kakor od cestnega odbora cerkniškega postavljen mitničar na okrajni cesti z Rakeka v Cerknico od mitnin, katere je na mitnici pri Rakeku službeno prejel, več kakor 5 gold. si pridržal in prilastil, toraj blago, po svojem javnem uradu mu zapupano, več kakor 5 gold. znašajoče, si pridržal in prilastil, in tako zakrivil hudodelstvo nezvestobe po §-u 181. kaz. zak.

C. kr. deželno sodišče v Ljubljani je dne 16. septembra 1897, št. 10.359 obtoženca krivim spoznalo v smislu obtožbe, vender s to premembo, da je svoto po nezvestobi si pridržanih mitnin določilo na 10 gold. 11 kr.; — ter ga temeljem §-a 182. z uporabo §-ov 54. in 55. kaz. zak. obsodilo za tri mesece v težko, v smislu §-a 55. in § 3. zak. z dne 15. novembra 1867, št. 131. drž. zak. poostreno ječo; tudi, da mora povrniti toženske stroške in na podlagi §-a 369. kaz. pr. r. in §-a 1323. obč. drž. zak. plačati cestnemu odboru Cerkniškega okraja odškodnino 10 gold. 11 kr. — in to iz naslednjih razlogov:

Janez P. je služboval več let kakor mitničar na okrajni cesti z Rakeka v Cerknico pri mitnici na Rakeku. Do leta 1894. je bil zato postavljen od okrajnega cestnega odbora Logaškega; od aprila 1894 naprej pa do 11. junija 1897 je pa bil v službi novega cestnega odbora za cerkniški okraj. — Pri tem poslu ga je nadzoroval cestni odbornik Janez M. in le-ta je več let sem skoro pri vsaki kontroli zapazil, da je Jernej P. manj mitnine zaračunal in oddal, kakor je je prejel. Radi tega je bil Janez P. večkrat opominjan in posvarjen; kontrola se mu je poostrila in moral je položiti 50 gold. varščine, koja bi zapadla, če se Janez P. zopet zasači pri poneverjenji. Pa vse to ga ni spokorilo. Radi tega je zaukazal načelnik cestnega odbora Alojzij P. Antonu S., da naj strogo pazi na Janeza P. Novi paznik je slednjega, ne da bi isti vedel o tem, neprenehoma nadzoroval, in se je to zgodilo zlasti

dne 7., 10., 11., 13., 17., 18., 20., 22., 25., 26., 29. in 31. maja 1897. — Paznik S. si je zabeleževal natančno vse vozove in vsa živinčeta, idoča skozi mitnico. Iz teh zabeležek je bilo razvideti, da je Janez P. v navedenih dneh prejel 167 gold. 70 kr., a da je zaračunal in odštél le znesek 157 gld. 59 kr., tako da je od prejetih mitnin oddal v cestno blagajno za 10 gold. 11 kr. premalo; zato so ga odstavili od službe in ovadili sodišču.

Obtoženec taji odločno, da bi bil pridržal kako mitnino in trdi, da zapiski Antona S. niso verodostojni. Ali glede na zapriseženo izpoved načelnika cestnega odbora, da je on pazniku S. strogo naročil, naj zapiše samo tako živinčad, od koje se mora plačati mitnina, in da naj raje manj živine zapiše, nego več; glede na izpoved priče S., da je on bil, akoravno skrit, vendar blizu mitnice, in se strogo ravnal po navodilih cestnega odbora, da je, kar pod prisego posebno povdarja, te svote, koje je ob kontrolnih dnevih zabeleževal, zmirom redno in vestno zapisoval, — glede na vse to se je sodišče preverilo, da so paznikovi zapiski popolnoma zanesljivi, in da si je obtoženec najmanj 10 gold. 11 kr. od mitnine prisvojil, torej izneveril svoto, znašajočo več kot 5 gold., to pa kakor v službi cestnega odbora, to je: od javnega urada postavljen služabnik, in tako zakrivil hudodelstvo nezvestobe v smislu §-a 181. kaz. zak. Obsodilo ga je po §-u 182. z uporabo §-ov 54. in 55. kaz. zak. za tri mesece v težko, s postom vsakih 14 dnij poostreno ječo, v plačilo kazenskopravnih stroškov in povračilo škode cerkniškemu cestnemu udбору storjene 11 gold. 10 kr.

Proti tej razsodbi pravočasno oglašena in obrazložena ničnostna pritožba se opira na § 281., št. 3. in 4. kaz. pr. r. in povdarja, da se je na glavni razpravi prelomila zapoved §-a 170. št. 5. in 6. kaz. pr. r., ker sta se priči Janez M. in Anton S. zaprisegli, akoravno živita oba z obtožencem v sovraštvu; in ker prva priča tudi fizično slabo vidi in mu toraj nedostaja tiste zapaznosti, koje je v le-tem slučaju treba; razven tega je pa Anton S. tudi že delj časa prežal na to, da bi dobil namesto obtoženca službo mitničarja, on niti številnih znamenj pisati ne zna, nego se poslužuje neke klinaste pisave in raznih kljuk, ta znamenja pa gotovo niso zanesljiva. — Drugo ničnost pa vidi obtoženec v tem ker se je zavrnil njegov, na glavni razpravi stavljeni predlog, naj se v svrhu protidokazov zaslišita še priči Marija P. in Lovro Š.

C. kr. najvišje kasacijsko sodišče je dne 8. januarja 1898 ad št. 13291 1.) ničnostno pritožbo na podlagi §-a 288. II. odst. kaz. pr. r. zavrglo; 2.) zaslišavši generalnega prokuratorja po izvanrednem potu v smislu §-a 362. kaz. pr. r. ukrenilo o b n o v o kazenskega postopanja na korist obtoženca Janeza P., razveljavilo rabsodbo c. kr. deželnega sodišča v Ljubljani, v stvari sami pa rabsodilo :

Obtoženec Janez P. se oprošča obtožbe zaradi hudodelstva nezvestobe, storjenega s tem, da je v dobi od 1. aprila 1894 do 11. junija 1897 kakor od okrajnocestnega odbora v Cerknici postavljen mitničar od mitnine, katero je na mitnici pri Rakeku službeno prejel, svoto 10 gold. 11 kr. za se pridržal in si prisvojil in oprošča hkrati tudi od kazenskopravnih stroškov.

Razlogi:

Ničnostni razlog §-a 281., št. 3. kaz. pr. r. se nahaja zaradi prisege, dovoljene pričama Antonu S. in Janezu M.; kajti le-ta dovolitev je po mnenji pritožitelja protivna oviri pričevanja po smislu §-a 170., št. 6, in pri Janezu M. tudi po smislu §-a 170., §-a 5. kaz. pr. r. O priliki priseganja teh prič na glavni razpravi je zagovornik obtoženčev le zatrjeval, da živita ti priči z obtožencem v sovraštvo. Sama trditev sovražnega razmerja, ne da bi iste podpirale dejanske okolnosti, sposobne tudi dokazati obstoj tega razmerja, pa ne zadošča, da bi ustanovila zaprisežno oviro po §-u 170., št. 6, kaz. pr. r.

A tudi v izjavi obtoženca in v obrazložbi ničnostne pritožbe obsežene trditve, da se je priča S. trudil dobiti službo obtoženca mitničarja, da je isto potem, ko so odslovili obtoženca, istinito tudi dobil, in da je priča M. zastonj poskušal stopiti v ljubimsko razmerje s soprogo obteženčev, — niso nikakor sposobne, povdarjeno sovraštvo teh prič proti obtožencu, koje se izvaja iz istih (razmer), dokazati, kajti te razmere bi utegnile k večjemu le dajati vzrok, koga sovražiti. A tudi le-ta nagib odpade, če se uvažuje, da je priča S. takrat, ko je bil zaslišan, od njega zahtevano službo mitničarja, koja naj bi po mislih obtoženca bila povod sovražiti ga, že imel in da se proti priči M. navedeni vzrok sovraštva ni dokazal. Vsekakor pa za vstanovljenje sovraštva po smislu §-a 170. št. 6. kaz. pr. r. ne zadošča povod, koga sovražiti, marveč treba

tudi dokazati, da nadvlada taka sovražnost, kojoj je razvideti na način, vsakomur pristopen, in se da dokazati po dejstvih, brezdvomno kažoćih sovražnost.

Drugi, v ničnostni pritožbi navedeni vzrok po §-u 170., št. 5. kaz. pr. r., da priča S. dobro ne vidi, je pa tudi neutemeljen, kajti le-ta hiba ne obsega take slabe dušne zapaznosti ali pomnjenosti, da bi zaradi nje ne bilo smeti te priče zapriseći. Sodišće je, ko je ti priči zaprisegalo, le ravnalo po napotilih §-a 247. kaz. pr. r., a dopustno ni, izvajati iz tega ničnostno postopanje.

A tudi na § 281., št. 4. kaz. pr. r. opirajoća se ničnostna pritožba, da se je na glavni razpravi stavljeni predlog zagovornika, naj se zaslišita še priči Lorenc Š. in Marija P., zavrnil, je brez pomena. Posamezne točke, o kojih naj bi izpovedala priča Š., niso niti v predlogu zagovornika, niti v ničnostni pritožbi navedene. Ako pa bi jo bilo zasliševati o dejstvih, tekoni poizvedeb naznaćenih, onda treba povdarjati, da istih ni moći stavljati v zvezu z dejanjem, zaradi kojega je obdolženec tožen, ker so se dovrševala davno pred le-tem dejanjem, toraj ne morejo nikakor uplivati na dejanje sedanje obtožbe.

Temu nasproti pa naj bi priča Marija P. izpovedala, da je 13 dnij, v katerih je baje obtoženec njemu pripisovana dejanja dovrševal, nepretrćoma celi dan bila navzoća, in da isti plaćanih mitnin ni za-se pridržaval. Če se v poštrev jemlje dokazno stališće, koje je imelo sodeće sodišće pred očmi, je pać jasno, da bi izpoved te priče moći dokaznih podatkov ne mogla v drugaćno smer zavrnuti, in to tem manj, ker ona, kakor soproga sama ni nepristranska, in ker je že povsem neverjetno, da bi bila ona brez povoda, uporabiti posebno pazljivost, poostrila svoje nadzorovanje tako, da bi mogla izpovedovati sigurno o vseh podatkih tedanjega mitniškega prometa. Če se je predlog, to prićo zaslišati, odklonil, se s tem pri glavni razpravi niso v nemar pustili ali napaćno uporabili zakoni ali pravdna načela, katerih držati se veleba bistvo postopanja, kakoršno zagotavlja i kazenskosićni zagovor.

Nićnostno pritožbo je bilo toraj zavreći.

Ad II. Pri presoji spisov nastali so pa važni pomisleki o istinitosti dejanskih podatkov, na koje se opira razsodba. Prvo-

sodna razsodba vtemeljuje doslovno s spisi obsodbo obtoženca z izpovedbami prič Janeza M., Alojzija P. in Antona S. Prvi dve priči ne vesta nič gotovega ali dognanega o tem, je li obtoženec res manj mitnin zaračunjeval, nego li jih je prejemal; ista le domnevata, da se je to zgodilo, in vpirata dotičen svoj sum na to, da je obtoženec, nakupujoč zemljišča in živino, trosil svote, ki niso v nobeni razmeri z njegovo, cestnega mitničarja mezdo. Ta sum sam je tudi pričo P. napotil, da je ukrenil obtoženca pri izpolnjevanji njegove službe nadzorovati po priči S. Ali le-te povse le splošne osumbe, koje je težko v zvezo spraviti s poneverjenjem svote 10 gold. 11 kr., izgube že svojo važnost, če se v poštveh jemlje neoporečena navajanja obtoženčeva o njegovih obrtnih in pridobninskih razmerah.

Preostaje torej jedino le pričevanje Antona S., koje je pa javaljne smatrati zadostnim, da bi služilo v obsojo taječega obsojenca. Priča S. dovrševal je svoj nalog, nadzorovati obtoženca ob priliki, ko je prejemal mitnine, na ta način, da je 13 dnij, skrit za grmovjem, pazil na mimo idočo živino, od koje je bilo plačati mitnino, da jo je prešteval, ne da bi to vedel obtoženec in da si je njeno število zabeleževal. Ti podatki so se potem primerjali z dnevnikom, v koji je obtoženec zapisoval v tej dobi prejete in oddane mitnine, in izkazalo se je, da je za 10 gold. 11 kr. več prejel, kakor pa oddal.

Če se pa pomisli, da že popisani način nadzorovanja sam na sebi, če se ozir jemlje na daljše trajanje dotičnega poslovanja, lahko provzroči pomote in zmešnjave, kojih se ni izogniti tudi še pozneje, ker nadzorovalec še pisati ne zna in ker so njegove zabeležke le bolj priproste; če se pomisli, da je domneva za istinito nastajanje tacih pomot tembolj gotova, ker se je šlo tudi za to, je li od mimoidoče živinčadi ali pa vprege treba mitnino plačati, ali pa je ista prosta; če se pomisli, da so dotičniki skušali plačilu mitnine odtegniti se; in če se konečno pomisli, da je ob času nadzorovanja pri Antonu S. vsekakor nadvladalo kolikor toliko tudi zasledovanje lastne koristi, in da isti tudi vedeti ni mogel, da so in v kateri količini so mitnine prišle v roke mitničarja; — je pač jasno, da je njegovo pričevanje povse nezadostno, da bi edino le isto služilo v dokaz izneverjenja v smislu obtožbe.

Iz tega razloga in ker od še daljših poizvedeb ni pričakovati nikakega vspéha, bilo je s porabo §-a 362. kaz. pr. r. prvosodno razsodbo razveljaviti in obtoženca oprostiti obtožbe in povračila stroškov.

Javno pravo.

a) Tožba mestne občine tržaške zoper deželni odbor kranjski.

C. kr. državno sodišče je po javni razpravi dne 9. julija t. l. o tožbi mestne občine tržaške proti deželnemu odboru vojvodine Kranjske na povračilo bólničnih stroškov v znesku po 905 gld. 64 kr. spoznalo za pravo:

Tožba mestne občine tržaške, naj bi se spoznalo, da deželni odbor kranjski je dolžan občini tržaški kakor lastnici mestne bólnice povrniti znesek 905 gld. 64 kr., kakor potrošek bólnice za Marijo Simončič roj. Šibenik iz Rakitnika v občini Slavini, za čas od 14. decembra 1880 do 23. novembra 1883, se odbije.

Razlogi.

V tožbi se navaja:

Marija Simončič obolela je na paralizi in bila vsprejeta dne 14. septembra 1880 v mestno bólnico tržaško. Še isti dan poslalo e oskrbníštvo tega zavoda zapisnik o vsprejemu c. kr. okrajnemu glavarstvu v Postojini, da se potrdi pristojnost vsprejete bolnice v Rakitnik občine Slavine in njeno ubožtvo.

Občina Slavina pa ni pripoznala njene pristojnosti, in bodi občina tržaška, bodi c. kr. okrajno glavarstvo v Postojini sta do leta 1883. imela dovolj posla, da doženeta njeno pristojnost. Med tem časom ostala je Marija Simončič v mestni bolnišnici tržaški in oskrbníštvo tega zavoda je o tem poročalo redoma vsaki tretji mesec deželnemu odboru kranjskemu. Akoravno niso mogli odpušiti bolnice iz bolnišnice, zahteval je deželni odbor kranjski njen odpust, odklonil vsako povračilo naraslih stroškov in pri tem sklepu tudi ostal. Radi tega je naraslo mestni občini tržaški 905 gld. 64 kr. stroškov.

Neopravičeno je, da deželni odbor kranjski odreka povračilo stroškov. Naredba z dne 17. junija 1869. leta ne prepoveduje

vsprejemati kroničnih bolnikov v bolnice, ako stanje njih bolezni zahteva zdravniško oskrb. In to je bilo vprav pri Mariji Simončič. Nadalje dognala se je njena pristojnost še le v mesecu oktobru 1883. l. in jo je pripoznalo c. kr. okrajno glavarstvo v Postojini z odlokom z dne 5. oktobra 1883. Konečno nima mestna občina tržaška razun mestne bólnice nobenega zavoda za neozdravne bolnike. Stroški računali so se le po 84 kr. na dan. Zaman se je povračilo zahtevalo od občine slavinske.

Potrošek je popolnoma opravičen, bodisi da je bil storjen radi domovinske pravice na račun občine Slavine, ali pa na račun deželnega zaklada kranjskega. Po tem takem je tudi tožba opravičena, ker bi se sicer i občina Slavina i tudi dežela kranjska izgovarjale druga na drugo in bi ostala tirjatev tako nepokrita.

Prosi se torej spoznati: Deželni odbor kranjski je dolžan mestni občini tržaški kakor lastnici mestne bolnice povrniti znesek 905 gld. 64 kr. kakor potrošek bólnice za Marijo Šimončič roj. Šibenik iz Rakitnika, v občini Slavini, za čas od 14. decembra 1880 do 23. novembra 1883.

V protispisu navaja deželni odbor kranjski:

Mestni magistrat tržaški izkazuje, da je za oskrb Marije Simončič v tržaški bolnici 903 gld. neporavnanih stroškov.

Že ko je došlo prvo naznanilo oskrbništva tržaške bolnice o vsprejemu Marije Simončič, konstatoval je deželni odbor iz njega samega, da spada Marija Simončič med one neozdravne bolnike, katerih ni sprejeti v javno bolnico; zato je tudi pristavil, da mestna občina tržaška nikakor ne more zahtevati od deželnega zaklada kranjskega povračila naraslih stroškov. Temu nazoru deželnega odbora takrat ni ugovarjalo oskrbništvo bólnice.

Pozneje je konstatoval deželni odbor, da je Marija Simončič božjastna in otemnelega uma, in zaradi tega neozdravna, in nikakor ne spada v oskrbo bolnišnice.

Ker se v tem času razprava, pričeta radi pristojnosti Marije Šimončič ni mogla završiti, zdelo se je deželnemu odboru potrebno, vnovič izjaviti oskrbništvu bolnice v Trstu, da nikakor ne more vstreči zahtevi radi povračila oskrbovalnih stroškov, in je pristavil, da bi se bila morala odpustiti Marija Šimončič iz bolnice, to pa tem bolj, ker je že itak znano, kako dolgo da se zavlečejo razprave o pristojnosti, in ker vprašanje o domovinskem razmerji ne

daje niti najmanjšega povoda, da se zavleče odpust iz bolnice, niti naslova, da bi bilo moči bolnične stroške zahtevati od deželnega zaklada.

Z ozirom na prigovor oskrbnništva, da tržaški magistrat ne prevzema bolnikov iz ondotne bolnice in jih ne spravlja domov, ker nima Trst nikakega zavoda za neozdravne bolnike in tudi ni po nobenem zakonu zavezan, ustanoviti tak zavod, povdarjal je deželni odbor, da to mestne občine tržaške nikakor še ne odveže dolžnosti, ki jo ima po domovinskem zakonu. Nanašaje se na te razloge je deželni odbor večkrat odločno protestoval proti plačilu imenovanih oskrbovalnih stroškov iz deželnega zaklada kranjskega.

Dne 23. novembra 1883 umrla je Marija Šimončič v tržaški bolnici. Meseca januarja 1884. leta pa je vposlalo oskrbnništvo bolnice račun o bolničnih stroških, v katerem so bili izkazani skupni oskrbovalni stroški za Marijo Šimončič v znesku 984 gld.; deželni odbor jih ni hotel pripoznati.

Konečno je vendar mestni magistrat tržaški z dopisom z dne 29. decembra 1896 izrecno pripoznal, da se deželni odbor popolnem opravičeno upira in je le zahteval, da se pokrijejo samo stroški za prvo oskrbovalno dobo od 25. do 30. avgusta 1880 v znesku 5 gld. 4 kr., potem za prve tri mesece druge oskrbovalne dobe v znesku 73 gld. 80 kr., torej v skupnem znesku 78 gld. 80 kr.

Izplačilo te svote v znesku 78 gld. 80 kr. je tudi deželni odbor ukrenil, a ob enem je zopet odločno odklanjal plačilo ostalih oskrbovalnih stroškov.

Ker se je pri oskrbnini za 90 dni druge oskrbovalne dobe vrinila računska pomota, se je poravnala ta razlika s pozneje nakazanim zneskom 1 gld. 80 kr.

Na skupne stroške 984 gld. 48 kr. se je poravnalo iz kranjskega deželnega zaklada 80 gld. 64 kr.; povračilo ostanka 903 gld. 84 kr. pa je kakor preje zavrnilo.

Oskrbovalnih stroškov za neozdravne, za zdravljenje po javnih bolnišnicah nesposobne bolnike ni moči zahtevati od deželnega zaklada. Da pa je prištevati Marijo Šimončič med take bolnike, dokazano je po listinah, ki jih je oskrbnništvo tržaške bolnice doneslo samo. Zato pa je bilo Marijo Šimončič tem preje odpustiti iz bolnice, ker je deželni odbor že takoj s pričetka in še večkrat

pozneje silil na to. Razlog, da njena domovinska pravica tisti čas še ni bila pojasnjena, stvari ne more predrugčiti.

Opomnjo v tožbi, da vsled spora o pristojnosti Marije Šimončič ni bilo moči prepustiti samej sebi, pobijajo za to veljavne določbe domovinskega zakona. Dolžnost občine tržaške, kakor občine bivališča pa je bila, za stanovanje omenjene osebe, odpuščene iz bolnice, primerno skrbeti, dokler se ne dožene domovinstvo. V tem smislu je tudi popraviti tožbeno trditev, češ, nobeden zakon ne more naložiti občini bivališča oskrbniških stroškov, naraslih za kako drugam pristojno osebo. Po domovinskem zakonu, čigar določila proglašča ministerska naredba z dne 17. junija 1869 za jedino odločilna pri odpustitvi neozdravnih ter za zdravljenje v bolnišnicah nesposobnih oseb, mora trpeti omenjene stroške občina bivališča, pridržano pa jej je povračilo, katero zahteva lahko od domače občine, ali pa od oseb, ki so po civilnem pravu ali drugih zakonih v to obvezane. To, da tržaška občina nima druge bolnice, nego mestno, pa ne more opravičiti tožbene zahteve.

Brezdvomno ima le malo občin, v Avstriji zavode za neozdravne bolnike; to pa občin bivališča ne odvezuje zakonite dolžnosti, skrbeti za obolele, drugam pristojne ubožce.

Ni torej moči ozirati se na le-to tožbeno zahtevo.

Po ministerski odredbi z dne 17. junija 1869, št. 2. al. 1 ni moči od deželnih zakladov zahtevati oskrbovalnih stroškov, naraslih za neozdravne ter za zdravljenje po javnih bolnicah nesposobne bolnike. Po poročilih oskrbnštva tržaške bolnice pa je bila Marija Šimončič brezdvajbeno takšna bolnica; iz tega izhaja, da povračila omenjenih stroškov ni moči zahtevati od kranjskega deželnega zaklada.

Vsled tega je bilo odbiti tožbeno zahtevo.

b) Jeden okraj ne more biti istočasno v dveh različnih šolskih občinah. Obstoj male šolske občine na ozemlju večje ni dovoljen.

Mestna občina O. tvorila je skupno s kmetskimi občinami Pu., Ha. in Li. jeden šolski okoliš z jedno štirirazredno ljudsko šolo v O. Učni jezik je v spodnjih treh razredih slovenski, nemški jezik je le učni predmet, najvišji razred je pa utrakvističen.

Leta 1894. prosila je mestna občina O., naj se jo izloči iz dosedanje šolske občine in naj se ji dovoli ustanoviti svoj šolski okoliš.

Radi te prošnje se je vršila dne 8. oktobra 1895. l. komisijska razprava in se je naslednje konstatovalo:

Število otrok, v šolo spadajočih, znašalo je v mestu O. pet let povprek 135. Pri vseh teh otrokih pa ni bilo moči določiti narodnosti, oziroma želje njihovih roditeljev, ali naj se bi ustanovila ljudska šola z nemškim učnim jezikom, ker jeden del roditeljev sploh ni prišel na komisijsko razpravo, in ker izjav drugih ljudij, kateri imajo nekaj šolskih otrok na stanovanji in v oskrbi, pa tudi ni bilo moči upoštevati. Zgorejšnje okolnosti so se torej mogle dognati le pri 109 v šolo spadajočih otrocih v mestu O.; od teh pa so njih zakoniti zastopniki reklamovali, in sicer: 1. za narodnost: a) nemško 72, b) slovensko 37; 2. za šolsko organizacijo, in sicer: a) za ustanovitev nemške šole 79, b) proti tej pa 30.

V treh ostalih v isto šolsko občino združenih občinah pa je znašalo število šolo obiskujočih otrok v treh letih povprečno 149.

Zastopi teh kmetskih občin, krajnega in okrajnega šolskega sveta so se odločno izjavili proti ustanovitvi nemške šole v O.

Štajerski deželni šolski svet je pa na podlagi pozvedeb z razpisom z dne 28. septembra 1895, št. 6390, ugodil prošnji mesta O. in mu dovolil ustanoviti dvorazredno ljudsko šolo z nemškim učnim jezikom in s samostojnim krajnim šolskim svetom, hkrati pa zaukazal, da se dosedanja ljudska šola kot okoliška šola za ostale tri kmetijske občine šolskega okoliša preustroji v dvorazredno.

Vsled vložene pritožbe zastopov teh kmetskih občin in krajnega sveta v O. proti tej odločbi potrdilo je sicer c. kr. ministerstvo za nauk in bogočastje z razpisom z dne 8. junija 1896, št. 131 ustanovitev nemške ljudske šole za mestno občino O., vendar pa je spremenilo izrek o dovoljeni izločbi tako, da ostane, kolikor se tiče spadanja v dosedanje ljudsko šolo v O., vse pri starem.

Na to ministersko naredbo — katere bistvo se je izrazilo že v neki prejšnji odločbi istega ministerstva z dne 7. julija 1893, št. 5613 — določil je deželni šolski svet z razglasom z dne 20. junija 1896, št. 4716, da naj obstoji še nadalje dosedanja šolska občina in dosedanje šolski okoliš, vendar se naj pa ustanovi v tej

večji šolski občini druga manjša šolska občina, katere okoliš naj tvori mestna občina O.; stroške za to novo šolo naj trpi mestna občina O. sama, a stroški za že obstoječo šolo naj se pokrivajo kakor doslej.

Proti zgoraj omenjeni ministerski odločbi priložile so se i mestna občina O. radi zaukazane šolske organizacije i všolane kmetske občine radi ustanovitve nemške šole pri c. kr. upravnem sodišču; le-to jo je z odločbo z dne 24. junija 1898, št. 2844, kakor v zakonu nevtemeljeno razveljavilo. Razlogi te odločbe so naslednji:

»Mestna občina pritožuje se radi tega, češ da se ji je sicer dovolilo ustanoviti lastno šolo, oziroma otvoriti lastni šolski okoliš, vendar pa zabranilo, da se izloči iz dosedanjega šolskega okoliša. V resnici pa bi mestna občina O. po ministerski odločbi z dne 8. junija 1896, št. 131, — katero je izrazil deželni šolski svet v svojem izvršilnem ukazu z dne 20. junija 1896, št. 4716, še natančneje, in sicer popolnoma po smislu ministerstva, kakor kaže le-tega nadaljni odlok z dne 29. oktobra 1896, št. 24391, — tvorila na jedni strani sama šolski okoliš radi vzdrževanja nameravane nemške šole, na drugi strani pa bi ostala še nadalje v zvezi z dosedanjim šolskim okolišem radi vzdrževanja že obstoječe in z omenjenimi tremi kmetskimi občinami skupne šole.

Treba je torej vprašati, če sme po zakonu pripadati jedno in isto občinsko ozemlje dvema različnima šolskima okolišema in šolskima občinama. — Upravno sodišče bilo je mnenja, da se mora to vprašanje zanikati. § 59. državnega ljudskošolskega zakona z dne 14. maja 1869, drž. zak. št. 62., izraža načelo, da je vsekakor šolo tam treba ustanoviti, kjer se jedno uro na okrog in v petih letih poprečno nahaja več kakor 40 otrok, kateri morajo obiskovati kako čez polovico milje oddaljeno šolo. Nadaljna uravnavna dolžnosti ustanavljanja šol prepuščena je deželnemu zakonodavstvu, katero se mora trdno držati zgorejšnjega načela. Treba je pa nadalje omeniti tudi določbo §-a 62. omenjenega zakona, kateri oskrb potrebnih ljudskih šol načeloma nalaga selski občini. Če pa je že iz tega, da določa državni ljudskošolski zakon obseg za posamezne šole in da nalaga selskim občinam, torej krajevno natančno določenim činiteljem, dolžnost za ustanavljanje, šol izvajati, da je zakonodavec imel v mislih krajevno omejitev posa-

meznih šolskih okolišev, mora to načelo krajevnne omejitve tem bolj biti brezdvomno po štajerskem deželnem zakonodavstvu, kajti § 9. zakona z dne 4. februarja 1870, dež. zak. št. 15., določa, da mora imeti vsaka ljudska šola svoj šolski okoliš, katerega tvorijo vsolani kraji, krajevni deli ali hiše.

Pri tem so navadno za omejitvev šolskih okolišev merodajne meje občinskega ozemlja, razun če zaradi olajšanja šolskega obiska ne kaže, pridati posameznih občinskih delov šoli sosedne občine. S tem soglaša tudi predpis §-a 4. zakona z dne 8. februarja 1869, dež. zak. št. 11., po katerem obstoja šolska občina iz jedne ali več občin ali njihovih delov, katerih prebivavci pa so po zakonu obvezani obiskovati določene šole (občinske šole). Tudi iz načina pokritja šolskih stroškov — kakor je določeno v zakonu z dne 22. decembra 1872, dež. zak. št. 46., — se jasno razvidi, da je razdelitev šolskih okolišev na Štajerskem vrejena samo po načelu krajevnosti. Po bistvu tega krajevnega načela pripadati more določen kraj le jednemu krajevnemu okolišu ali okraju. Kakor torej n. pr. ni misliti, da bi jedno in isto zemljišče po sedanjem, tudi od istega načela izhajajočem občinskem redu spadalo k dvema različnima občinama, tako tudi po sedaj na Štajerskem obstoječih šolskih zakonih ni dopustno, da bi isto ozemlje, torej v tem slučaju občinsko ozemlje mesta O., tvorilo na jedni strani samo za-se lastni šolski okoliš, na drugi strani pa bi spadalo k šolskemu okolišu, katerega ima skupno z obmejnimi kmetskimi občinami.

Ker pa ministerska odločba z dne 8. junija 1896, št. 131, nasprotuje tu razvitemu in v zakonu vtemeljenemu pravnemu naziranju, bilo je ugoditi pritožbi občine O. in izpodbijano določbo v smislu §-a 7. zakona z dne 22. oktobra 1875, drž. zak. št. 36 ex 1876, razveljaviti, ne da bi imelo upravno sodišče kak povod, nadalje se pečati s pritožbo kmetskih občin, ker se naslanja ta pritožba v bistvu le na navidezne pritožne točke, in ker ima po razveljavljenju izpodbijane odločbe upravno oblastvo že itak dolžnost, da po morebitni potrebni dopolnitvi razprave vnovič spozna o prošnji mestne občine O. »

Na podlagi te odločbe upravnega sodišča je c. kr. ministerstvo za nauk in bogočastje z odlokom z dne 31. julija 1898, št. 18911,

odklonilo ministerske rekurze krajnega šolskega sveta v O. in všolanih kmetskih občin proti odločbi deželnega šolskega sveta z dne 28. septembra 1895, št. 6390, in potrdilo v tej odločbi dovoljeno izločbo mestne občine O. iz zveze dosedanje šolske občine iz razlogov, ki so ondu navedeni.

Književna poročila.

Mjesečnik pravničkoga društva u Zagrebu prinaša v 7., 8. in 9. številki naslednje razprave: Dr. E. Lovrič: Studije iz ženitbenoga prava (nadaljevanje.) Dr. M. Košutić: Zastara po avstrijskom privatnom pravu (konec.) Petar Petaj: Nekoliko spornih pitanja iz kaznenoga postupnika o postupku glede prekršaja (nadaljevanje in konec). Dr. S. Posilović: Novi vidici v kaznenom pravu (nadaljevanje). Dr. J. Strohal: Je-li po našem općem građanskom zakonu isprava ugovor? Dr. Fr. J. Spevec: Prawo prywatne austriackie. Dr. J. Hoholač: O nuždi reforme upravnoga postupka. Dr. N. Ogorelica: Još nekoliko spornih pitanja iz kaznenoga postupka. J. Wagner: Kako moraju biti sastavljeni izkazi o poreznom zaostatku, temeljem kojih se može dozvoliti ovrha.

O knjigi »*Das oest. Verordnungsrecht*« dra. Ivana Žolgerja, katero smo naznanili v letošnjem listu str. 84, je napisal v »*Oest. Zeitschrift für Verwaltung*« z dne 7. julija 1898 št. 27 »Sp« (Spann, bivši sekcijski šef v naučnem ministerstvu), ugledni strokovnjak, jako laskavo oceno za našega rojaka. Med drugim tudi piše:

»Pri takih razmerah (današnjem stanju ustavnega prava) je pač srečna misel, če se tudi za našo domovino stori poskus, znanstveno razmotriti pravo naredbe v celoti in sicer v posebnem oziru na upravno stran. Rešitvi stavljenе naloge je moglo biti le ugodno, da je to započel mož iz upravne službe, ki ima tedaj neposredni pogled v prakso, v potrebe ljudstva, v rabo raznih oblastev. Književno delo, katero imamo pred očmi, je »*Oest. Verordnungsrecht*, v. Dr. J. Žolger, Innsbruck, Wagner, 1898«. Naj se misli kakor koli o nekaterih v tem delu označenih nazorih, tajiti se ne da, da se je izkazal pisatelj juridično izurjenega, bogati tvarini literarnih pripomočkov, pozitivnih določeb in praktičnega razsodja dobro večšega moža, da je — če tudi se na več krajih naslanja na dosedanje znanstvene vspehe — vendar glede na veliko vrsto vprašanj dospel do važnih novih posledic, ali da je to, kar je, izvežbanemu praktiku pri izvršitvi svojega poklica v spretni razpolagi sestavil v jasni sestav. S pravo pridnostjo čebele podaja skoraj za vsak stavek pojasnovalne vzglede, posebno pa je hvaliti in povdarjati obče umljiv jezik in nepristranost v razlagi. Upamo, da pričujoče delo povzroči v praksi važne spremembe, in da najde pred vsem pozornost onih višjih oblastev, ki so poklicane v prvi vrsti uplivati na poslovanje uprave, in ki morejo iz tega

dela dobivati mnogokateri navod za nove preosnove. Sistematična uredba knjige bo pač s težka našla kje utemeljen ugovor. Ne moremo si kaj, da ne bi še enkrat pozvali čestitega bralca, da to knjigo uvrsti v svoji knjižnici, če se ne zadovoljuje, česar se ni nadejati, samo s prevladujočimi zborniki. Pisatelju pa odkritosrčno čestitamo z gotovo nadejo, da znanstvo avstrijskega upravnega prava še v marsičem obogati».

And. Haidinger's Selbstadvocat izhaja sedaj v sedemnajsti izdaji kakor poljudno pisani navod širšemu občinstvu, kako se je ravnati pri vsakovrstnih pravnih opravilih in kako sestavljati vloge za sodna in druga javna oblastva. Razdelitev tvarine, ki izide v 16. snopičih, ostane stara. Na novo bodo uvrščene določbe o avtorskem pravu glede literarnih, umetnostnih in fotografskih del. Samo po sebi je umevno, da so sodne stvari razložene v smislu novih določil o sodni pristojnosti, civilno-pravdnem in eksekucijskem postopanju. Navodila pojasnjuje nad 500 vzgledov iz obrazcev. Snopiči po 30 kr. izhajajo v zalogi Manz'ove knjigotržnice na Dunaji.

Neumann, Commentar zu den Civilprocessgesetzen. Dva najsti snopič razlaga §§ 467. do 511. civ. pr. reda, torej določbe o prizivu in nekoliko tudi o reviziji, a trinajsti nadaljuje v §§ 512. do 580. ibid. razpravo o rekurzu, ničnostnih in obnovnih tožbah ter o posebnih vrstah postopanja do razsodniškega postopanja. Razlage so jasne in temeljite, rešijo marsikatero preporno vprašanje ter snov pojasnjujejo tu pa tam z mnogimi praktičnimi vzgledi, odnosno s pravoreki najvišjega sodišča. Snopiči so po 75 novcev ter se dobivajo po sleharni knjigotržnici.

Razne vesti.

V Ljubljani, 15. oktobra 1898.

— (Naši p. n. naročniki) imajo v tem zvezku tudi sestavek v hrvatskem jeziku. Radi bomo tudi poslej priobčevali hrvatski pisane doneske, ker se tako »Slov. Pravnik« razširi lahko v glasilo vzlasti tudi za hrvatsko pravosodno in upravno prakso v Istri in Dalmaciji. — Sedanji zvezek obsega 9. in 10. številko, a bodoči z 11. in 12. številko izide v kratkem. Naj p. n. naročniki blagovoljno oprosté to zámudo! Uredništvo.

— (Osobne vesti.) Imenovani so: predsednikom razsodišča za druge rudokopov v okrožji rudarskega urada ljubljanskega deželnosodni svetnik Julij Polec v Ljubljani in njegovim namestnikom deželnosodni svetnik Adolf Elsner v Ljubljani; sodni svetnik v Celji Maks Langer vit. pl. Podgoro deželnosodnim svetnikom v Celji; namestnik višjega državnega pravdnika v Gradci dr. Maks Bouvier deželnosodnim svetnikom v Mariboru; avskultant v Rovinju dr. Peter Bleiweis sodnim pristavom v Podgradu; avskultant dr. Jakob Babuder sodnim pristavom v višjesodnem območji tržaškem; nadalje avskultantje višjesodnega območja v Gradci: Ivan Toporiš sodnim pristavom v Črnomlji, Jurij Polenšek sodnim pristavom

v Vipavi, dr. Martin Šribar sodnim pristavom v Kozjem, dr. Otokar Kočevar pl. Kondenheim sodnim pristavom v Marenbergu in Jurij Fajfar sodnim pristavom v Črnomlji. — V službo v pravosodnem ministerstvu poklican je dr. Janko Babnik, sodni tajnik v Ljubljani. — Premeščeni so: sodni pristavi dr. Viktor Ahazhizh iz Tolmina v Sežano, Albert vit. pl. Luschan iz Kranja v Ljubljano, Franc Peterlin iz Črnomlja v Kranj, Viljem Kronasser iz Marenberga v Ptuj, Franc Jagodič iz Kozjega v Slov. Bistrico in Franc Rekar iz Vipave v Radoljico. — V začasni pokoj stopil je sodni pristav Albin Ogrinz v Kranji. — Finančnim ravnateljem v Ljubljani je imenovan Karl Lubec, poprej višji finančni svetnik finančnega deželnega ravnanstva v Gradci, finančnim ravnateljem v Trstu pa dvorni svetnik Oton vit. pl. Zimmermann. Višji finančni svetnik v centralnem vodstvu zemljarinskega katastra dr. Vladimir Globočnik pl. Sorodolski je imenovan sekcijem svetnikom v finančnem ministerstvu. Finančni svetnik V. Jenny v Ljubljani je imenovan višjim finančnim svetnikom extra statum v Gradci. Namestništveni tajnik Alojzij Lasciac v Poreči, deželnovladni tajnik dr. H. pl. Cron v Ljubljani in okrajni višji komisar Jos. Orešek v Črnomlji so dobili naslov in značaj okrajnega glavarja. Okrajni komisar Janko Kremenšek je imenovan tajnikom deželne vlade na Koroškem.

— (Za višje deželno sodišče v Ljubljani) po smislu sklepa na shodu slovenskih odvetnikov in notarjev se je takoj oglasila cela vrsta slovenskih javnih zastopov. Na shodu slov. županov dne 17. avg. t. l. pa je tudi bila soglasno vzprejeta naslednja resolucija: »Župani slovenskih občin iz Kranjske, Štajerske, Koroške in Primorske, zbrani v Ljubljani, da izreko presvetlemu cesarju Franu Josipu I. povodom njegove vladarske petdesetletnice čutila neomejene udanosti in neomahljive zvestobe, izrekajo svoje prepričanje, da se velikodušnim intencijam presvetlega cesarja, kateremu je sreča, zadovoljnost in mirni razvoj Njegovih narodov vedno pri srcu, kar se Slovencev tiče, z ničemer bolje ustreči ne more, ko da se za Kranjsko, Koroško in pa za ozemlje Celjskega ter Mariborskega okrožnega sodišča osnuje višje sodišče v Ljubljani. Zato naročajo predsedstvu denšnjega shoda, da to njihovo prepričanje s primerno utemeljitvijo prijavi ekselencema ministerskemu predsedniku in pravosodnemu ministru«.

— (Kolkovanje predlogov za dovoljenje prodaje premičnih stvari v sodnem izvršilnem postopanju.) C. kr. finančno ministerstvo je določilo: 1. Predlogi za prodajo, pri katerih vrednost ne presega 50 gld., naj se kolekujejo vedno s kolekom po 12 kr. za vsako polo. — 2. Pri višji vrednosti naj se kolekujejo: a) predlogi za dovoljenje prodaje zarubljenih vrednostnih papirjev z borzno ceno ali drugih predmetov, z borzno ali tržno ceno, ki naj se prodajo pod roko, z navadnim kolekom za vloge po 50 kr. za vsako polo, ker se mora v teh slučajih prodaja pod roko izvršiti, ne da bi se poprej oznanila potom oklica; b) vsi predlogi za dovoljenje prodaje že zarubljenih predmetov, ki ne zadevajo, ali vsaj izključno ne zadevajo vrst pod a) navedenih, s kolekom po 1 gld. za prvo polo, kar je izvršiti po javni dražbi, katero se mora oznaniti oklicem. Ta višji kolke

plačati je z ozirom na § 4. a) pripomenj k tarifnim, z zakonom od 13. decembra 1862. predruženim določilom tudi tedaj, kadar je s predlogom na prodajo združen tudi kateri v §-ih 280. in 281. eks. reda navedenih predlogov. — 3. Če se predlog na dovoljenje prodaje ne stavi še le po opravljeni rubežni, ampak spoji že s predlogom za dovoljenje rubežni, onda ne more obveljati razlika v točki 2. obsežena, in ni moči tarifnega stavka 43. d) zakona s 13. decembra 1862 uporabljati, temveč naj se vloga vselej kolekuje z navadnim kolekom za vloge po 50 kr., ker za rešitev takega predloga ni treba izdajati oklica, vzlasti ker pri predlaganju še ni znano, če bode imela rubežen sploh kak uspeh ali pa ostane brezuspešna in če bode sploh moči prodajati ali ne. 4. V §-u 270. eks. reda omenjeni dražbeni predlog je seveda prav tako, kakor v točki 2. b) določene predloge za prodajo, kolekovati pri vrednosti, ki presega 50 gld., s kolekom za 1 gld. za prvo polo.

— (Za spodnještajersko odvetniško zbornico) in sicer z območjem celjskega in mariborskega okrožnega sodišča so slovenski odvetniki iz teh krajev vložili naslednjo peticijo:

Visoko c. kr. pravosodno ministerstvo!

Kakor znano, ima vsa Štajerska le jedno odvetniško zbornico v Gradcu. Spodnještajerski odvetniki, katerih je po številu 48, smatrajo že dolgo časa to okolščino za neugodno. Radi prevelike oddaljenosti od Gradca ne pride skoro nikdar kak spodnještajerski odvetnik k občnim zborom odvetniške zbornice, istotako tudi že več let ni noben spodnještajerski odvetnik član zborničnega in disciplinarnega odbora, sploh pa je radi prevelike oddaljenosti od Gradca spodnještajerskemu odvetniku nemogoče, da bi opravljal dalj časa dolžnosti takšnega urada.

Ker torej Spodnje Štajerska ni prav nič zastopana v zbornici, tudi ni moči zborničnih sklepov smatrati za izraz pravdnikov cele dežele, to pa nasprotuje namenu odvetniškega reda, posebno pa §-om 22 do 33. Tudi je odbor v Gradcu le težko kos dolžnosti, v §-u 28. pod *h* in *i* mu naloženi, da imenuje pisarniške namestnike in neplačane zastopnike za Spodnje Štajersko.

Posebno se pa zdi pravdnikom na Spodnjem Štajerskem neugodno to, da je razglasila odvetniška zbornica štajerska uradnim jezikom izključno le nemški jezik, da po tem ne vrača samo slovenskih vlog, temveč se tudi ne ozira na slovenske listine, in je že celo v jednom slučaju kaznovala takratnega odvetniškega kandidata dra. Janežiča, sedaj odvetnika na Volovskem, radi rabe slovenskega jezika z globo 25 gld. Disciplinarni svet odvetniške zbornice graške, kakor tudi odbor nista zmožna proučiti slovenskih pravnih spisov, in vendar dobita oba prav pogostem v roke sodne spise iz Spodnje Štajerske, katerih je veliko več, nego polovica slovenskih.

Vse te okolščine kažejo nujno potrebo, da se ustanovi za Spodnje Štajersko posebna odvetniška zbornica z uradnim sedežem v Celju, ker to mesto veliko bolj ustreza zemljepisnemu središču Spodnje Štajerske, nego li Maribor.

Podpisani prosijo torej sklicevaje se na § 22. odvetniškega reda z dne 6. julija 1868, št. 96 dr. zak.:

Visoko c. kr. pravosodno ministerstvo blagoizvoli, zaslišavši odvetniško zbornico štajersko v Gradcu dovoliti, da se osnuje nova odvetniška zbornica za Spodnje Štajersko z uradnim sedežem v Celju za območje okrožnih sodišč v Celju in v Mariboru, izločivša se iz dosedanje odvetniške zbornice graške, ter izdati potrebne izvršilne predpise.

V Celju, dne 27. maja 1898.«

Zoper to peticijo se je ad hoc sklicana skupščina odvetniške zbornice v Gradcu izjavila jako odločno, deloma brezozirno. Vdeležili so se skupščine pa le nemški odvetniki.

— (Interpelacije.) V poslanski zbornici so se dne 29. septembra t. l. podale naslednje interpelacije:

I. Interpelacija poslanca dra. Ferjančiča in tovarišev na Nj. eksce-lenco gospoda pravosodnega ministra:

Predsedstvo c. kr. višjega deželnega sodišča v Gradcu je z dopisom z dne 21. septembra 1898, št. 10947/13 b/98, s katerim je notarsko zbornico v Ljubljani obvestilo o premeščenju notarja Julija Thurna iz Logatca v Ljutomer, naročilo zbornici, da mora razpis natečaja za popolnitev izpraznjenega notarskega mesta v Logatcu, kakor sploh vsa zbornična naznanila pred vsem razglašati v nemškem kot notranjem službenem jeziku.

Z ozirom na to, ker uplivanje višjesodnega predsedništva na poslovni jezik notarske zbornice nima nikake zakonite podlage, dalje z ozirom na to, ker ni ne zakonov, ne naredeb, kateri bi za oblastva v pokrajinah, koder prebivajo Slovenci, določale in urejale nemščino kot notranji službeni jezik in končno z ozirom na to, da so natečajni razpisi notarske zbornice v Ljubljani namenjeni samo notarjem in notarskim kandidatom, kateri morajo glede slovenskega jezika imeti popolno kvalifikacijo, vprašajo podpisanci Nj. eksce-lenco gospoda pravosodnega ministra:

Hoče-li c. kr. predsedstvu višjega deželnega sodišča v Gradcu povedati, da istemu ne pristoja nikako uplivanje na poslovni jezik notarske zbornice v Ljubljani?

II. Interpelacija poslanca dra. Gregorca in tovarišev na Nj. eksce-lenco gospoda pravosodnega ministra: Bivši pravosodni minister grof Gleispach je nekoč v poslanski zbornici izrekel naslednje besede: »V Avstriji bi moral biti vsakdo v položaju, iskati in najti pravico v svojem jeziku«. V to so potrebni sodniki, kateri znajo natančno jezik strank. Nadalje je gotovo v interesu pravosodstva, ki naj ima zaupanje, da se pri oddaji sodniških mest najprej upoštevajo domačini, ker tuji sodniki nalete zlasti pri rastoči srditosti narodnega nasprotstva na nezaupnost, zlasti ako dajejo duška svojemu lastnemu narodnemu mišljenju. Končno je gotovo tudi pravilno in pravično, če se pri oddaji uradniških mest upoštevajo službena leta prosilcev. Z ozirom na to je treba konstatirati, da se sedanji gospod pravosodni minister kakor njegov prednik ravna v južnih deželah po gorenjih ozirih pač

pri nemškem prebivalstvu, da pa jih ne upošteva pri slovanskem ali jih celo krši, kar svedočijo naslednja dejstva:

Personalni referat v justičnem ministerstvu se je razdelil: Kranjska, Štajerska in Koroška se je izročila iz Gradca poklicanemu Nemcu, prejšnjemu slovanskemu referentu sta ostali samo Primorska in Dalmacija, dokler ga niso iz justičnega ministerstva popolnoma iztisnili.

V zvezi s to odredbo je od istega časa dosledno, torej namenoma izvrševana praksa, odstraniti polagoma slovenske sodnike in notarje iz slovenskih sodnih okrajev na Štajerskem in na Koroškem — v katerih živi nad pol milijona Slovencev — in popolniti njih mesta z nemškimi nacijonalci. Tako se pospešuje germanizacija na troške dobrega pravosodja.

Umevno je vsled tega, zakaj so bili pri novem okrožnem sodišču v Mariboru — v tem okolišu prebiva poleg 37.171 Nemcev 207.507 Slovencev — nameščeni skoro sami Nemci, zakaj je bil v Marenberg — 5384 Nemcev poleg 10.182 Slovencev — poslan nemški sodnik, zakaj je od celovškega okrajnega za mesto delegovanega sodišča moral jedini slovenski avskultant odri- niti v Vipavo na Kranjskem in se umakniti Nemcu; zdaj pri okrajnem, za mesto delegovanem sodišču v Celovcu ni nobenega sodnika, nobenega pri- stava, zmožnega slovenskega jezika v besedi in pisavi, dasi živi v tem sodnem okraju 17.767 Slovencev, v kmetskih občinah do 50 odstotkov.

V okraju Železna Kaplja na Koroškem je samo 50 Nemcev in 4172 Slo- vencev, torej jeden odstotek Nemcev poleg 99 odstotkov Slovencev. Vzlic temu je dobil ta okraj v zadnjem času nemškega notarja, kateri po naših informacijah slovenskega jezika sploh ni zmožen; slovenski kompetent, ki je doktor juris, je moral propasti.

V okraju Ljutomer na Štajerskem je le $3\frac{1}{2}$ odstotka Nemcev in $96\frac{1}{2}$ odstotka Slovencev, namreč 469 Nemcev in 12.832 Slovencev. Dosedanji slovenski notar je moral vzlic temu dobiti nemško-nacijonalnega naslednika. Pri tem se je marsikaj čudnega zgodilo. Deputaciji iz Ljutomera, katera je prosila, naj se imenuje slovenski notar, je pravosodni minister rekel — kakor je poročal »Slovenski Narod« z dne 15. septembra t. l. —: »Moj princip pri imenovanjih je, ozirati se zgolj na službeno starost dotičnih kompetentov«.

V tem slučaju se je pravosodni minister svojemu principu izneveril. Dasi je slovenska notarska zbornica predlagala najstarejše tri slovenske kompetente — prvi služi od l. 1885., drugi od l. 1886. in tretji od l. 1889. — so morali vsi trije propasti in se umakniti najmlajšemu, šele od l. 1894. služ- bujočemu, a nemškemu prosilcu. Njegov dokaz znanja slovenskega se na- slanja na privatno spričevalo in je pravosodno ministerstvo pri njem tudi opustilo od poklicanega okrajnega glavarstva zahtevati svedočbo o dobrem političnem zadržanju, kakor jo pri slovenskih kompetentih vedno zahteva.

Z ozirom na ta obžalovanja vredna dejstva vprašajo podpisanci gosp. pravnega ministra:

1. Ali so mu navedena dejstva znana in 2. kako more ista opravičiti?

III. Interpelacija poslancev Žičkar, Berks, dr. Gregorec, Robič in tovarišev na Nj. ekscelenco gospoda ministerskega predsednika kot voditelja ministerstva notranjih del:

Oklic Nj. Veličanstva cesarja z dne 16. septembra t. l. se je v Celju in v Mariboru razglasil samo v nemškem jeziku. Ker pa v teh dveh mestih poleg Nemcev tudi Slovenci prebivajo in sicer po zadnjem ljudskem številstvu v mestu Celju zraven 4452 Nemcev 1577 Slovencev, torej več nego 26 odstotkov vsega prebivalstva, v Mariboru pa zraven 15.920 Nemcev 2653 Slovencev, torej več kakor 13 odstotkov vsega prebivalstva; ker so ondotni Slovenci prav tako kakor Nemci izrazili svoje najgloblje ogorčenje radi grozodejstva v Genevi, je bila navadna dolžnost politične uprave, razglasiti Najvišjo zahvalo v rečenih mestih tudi v slovenskem jeziku, kar se ni zgodilo.

Ker se je s podpisanim postopanjem političnih oblastev slovensko prebivalstvo v Celju in v Mariboru globoko žalilo, dovoljujejo si podpisanci vprašati Nj. ekscelenco gospoda ministerskega predsednika kot voditelja ministerstva notranjih del:

1. Je-li znano Nj. ekscelenci, da se je v mestih Celje in Maribor, kjer prebivajo Nemci in Slovenci, razglasil cesarjev oklic z dne 16. septembra t. l. samo v nemškem jeziku? 2. Kaj namerava Njega ekscelenca storiti, da se jednaki, Slovence žaleči slučaji več ne primerijo, in da se bodo vsa politična važna naznanila razglašala v obeh jezikih?

— (Dr. Jan Vašatý †.) Dne 6. septembra t. l. umrl je v Kral. Vinogradih znani deželni in državni poslanec dr. Vašatý v 63. letu svoje dobe. Od leta 1863. doktor bil je nekaj časa čislani praktični pravnik in odvetnik. Pozneje pa se je, ko je bil leta 1878. in 1879. izvoljen v deželni zbor češki, odnosno državni zbor, posvetil skoro izključno političnemu delovanju, v katerem je hodil vzlasti zadnja leta svoja pota. Živo se je v zborih potegoval za ravnopravnost češkega jezika, tudi kakor notranjega uradnega jezika, ter v češkem »Pravniku« napisal več studij o členu XIX. in §-u 13. obč. sod. reda. Bodi mu zemlja lahka!

— (»Novi sodni pravilnik za grajanske stvari v uredivnem slovenskem prevodu.«) V konec tega sestavka v 8. številki »Slov. Pravnika« so se vrinoli nekateri pogrški, katere treba popraviti. Na str. 220. v 2. vrsti od zdola čitaj: »in eventum«, a ne: »in zvinkom«. Na str. 221. v 9. vrsti od zgoraj čitaj: »nego v onem«, a ne: »negovanem«. Na str. 221. v 8. vrsti od zgoraj čitaj: »razsojeno«, a ne: »razloženo«. Na str. 224. v 23. in 24. vrsti od zgoraj čitaj: »spoznamo«, a ne: »spoznavamo«, ker »spoznavamo« stoji pravilno le v 25. vrsti od zgoraj na isti strani.

»Slovenski Pravnik« izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva »Pravnika« brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani, štev. 17 v Gospodski ulici; upravništvo pa na Valvazorjevem trgu štev. 7.